

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра економічної теорії та конкурентної політики

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Адвокатування конкуренції в системі державного антимонопольного регулювання

Студентки 2м курсу 8 групи,
спеціальності
073 «Менеджмент», спеціалізації
«Управління в сфері економічної
конкуренції»

Хромець Вікторії
Іванівни

Науковий керівник –
доктор економічних наук,
професор

Лагутін Василь
Дмитрович

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук, проф.

Уманців Юрій
Миколайович

Київ 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.Теоретичні засади адвокатування конкуренції	7
1.1. Адвокатування конкуренції та його інституційне забезпечення.....	7
1.2. Сутність та форми взаємодії органів влади у контексті адвокатування конкуренції.....	14
1.3. Механізм взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю в Україні.....	21
РОЗДІЛ 2 Механізм та форми адвокатування конкуренції в діяльності АМК України	27
2.1. Аналіз розвитку форм адвокатування конкуренції в діяльності АМКУ.....	27
2.2. Оцінка рівня та ефективності механізму взаємодії АМКУ громадськістю.....	34
2.3. Стратегічні напрями оптимізації взаємодії АМКУ з громадськістю	41
РОЗДІЛ 3.Напрями удосконалення адвокатування конкуренції в Україні.....	51
3.1.Використання зарубіжного досвіду антимонопольних відомств з адвокатування конкуренції.....	51
3.2. Шляхи розвитку організаційно-правового забезпечення взаємодії АМКУ з громадськістю.....	59
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	77

ВСТУП

Актуальність теми. У контексті розбудови громадянського суспільства перед АМКУ ставляться нові задачі, пов'язані із сучасними принципами, стандартами, механізмами та інструментами адвокатування конкуренції. Повне та достовірне інформування про свою діяльність органів АМКУ є передумовою збільшення кредиту довіри громадян до державних інституцій, що є істотним у контексті трансформаційних процесів в Україні.

Отже, актуальність обраної теми випускної кваліфікаційної роботи обумовлена необхідністю пошуку шляхів розвитку та вдосконаленню механізму адвокатування конкуренції державного захисту конкурентних відносин здійснили такі вчені, як О. Бакалінська, В. Лагутін, А. Герасименко, Ю. Уманців, В. Качалін, Н. Кондратьєва, І. Князева, А. Лозова, Т. Щербакова, А. Шастітко, О. Шнирков, О. Толоконніков та інші.

Однак, зважаючи на важливе практичне значення механізмів адвокатування конкуренції в науковій літературі ці питання не знайшли повного відображення. Відсутність комплексного, системного дослідження інституціонального забезпечення, процедурних питань, практики досягнення результатів та шляхів адвокатування конкуренції оптимізації вимагає детального дослідження, що і обумовило мету випускної кваліфікаційної роботи.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження шляхів удосконалення системи адвокатування конкуренції у діяльності органів АМКУ через розвиток організаційно-правового забезпечення цієї системи на основі існуючого досвіду та найкращих зарубіжних практик. Для досягнення цієї мети у роботі поставлено такі **завдання**:

- розглянути теоретичні засади адвокатування конкуренції та його інституційне забезпечення;
- розкрити сутність та форми взаємодії органів влади у контексті адвокатування;

- дослідити механізм реалізації системи адвокатування конкуренції в Україні;
- розглянути інституційне забезпечення адвокатування у діяльності АМКУ;
- проаналізувати розвиток форм взаємодії АМКУ з громадськістю;
- здійснити оцінку рівня та ефективності механізму адвокатування конкуренції ;
- визначити стратегічні напрями удосконалення адвокатування конкуренції в Україні;
- вивчити зарубіжний досвід антимонопольних відомств із адвокатування конкуренції;
- запропонувати шляхи розвитку організаційно-правового забезпечення адвокатування конкуренції.

Об'єктом даного дослідження виступає система адвокатування конкуренції.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні рекомендації із розвитку адвокатування конкуренції органами АМКУ.

Методологічна основа дослідження. Дослідження ґрунтується на системному підході до вивчення процесів адвокатування конкуренції органами АМКУ. У роботі застосовано різні методи наукового дослідження, зокрема: історичного і логічного аналізу – для з'ясування комплексу чинників, що впливають на еволюцію форм адвокатування конкуренції; спостереження економічних явищ та процесів – на етапі збору, систематизації та опрацювання інформаційної бази дослідження; метод наукового абстрагування, аналізу і синтезу, індукції і дедукції. Окрім загальнотеоретичних методів дослідження у роботі використані методи логічного та статистичного аналізу. Окремі статистичні методи використані, зокрема, при визначенні с рівня та ефективності механізму адвокатування конкуренції.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, Укази Президента України, звіти Антимонопольного комітету України, статистичні матеріали Державної служби статистики України, наукова монографічна література, публікації зарубіжних та вітчизняних учених у періодичних виданнях, електронні інтернет-ресурси, статистичні матеріали за проблематикою даної випускної кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів на основі даного дослідження розкривається в наступному:

Удосконалено та уточнено:

- об'єктивну необхідність розвитку системи заходів адвокатування конкуренції в Україні;
- визначено поняття механізму взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю в Україні в контексті адвокатування конкуренції;
- уточнено еволюцію форм адвокатування конкуренції через розвиток взаємодії АМКУ з громадськістю;
- шляхи розвитку організаційно-правового забезпечення адвокатування конкуренції в контексті взаємодії АМКУ з громадськістю.

Теоретична значимість роботи полягає у поглибленні наукового аналізу системи адвокатування конкуренції в Україні.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні шляхів удосконалення організаційно-інституціонального середовища удосконалення конкуренції з боку АМКУ

Апробація результатів дослідження. Основні положення випускної кваліфікаційної роботи знайшли відображення у статті: Хромець В. І. «Зміст та форми взаємодії АМКУ з громадськістю» Збірник наукових статей студентів Київ. нац. торг.-екон ун-т. 2019. Ч. 1. С.230-235

Структура випускної кваліфікаційної роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи без списку використаних джерел та додатків становить 65

сторінок, ілюстровані 2 таблицями, 3 рисунками. Список використаних джерел складається із 75 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДВОКАТУВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ

1.1. Адвокатування конкуренції та його інституційне забезпечення

Інтеграція України у європейське співтовариство передбачає формування ефективної економіки та розвиток конкуренції. Для цього потрібно, щоб при здійсненні економічної політики при тісній взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю використовувалися сучасні інструменти антимонопольно-конкурентної політики, зокрема адвокатування конкуренції.

Необхідність адвокатування конкуренції пов'язана з численними порушеннями антимонопольного законодавства з боку державних органів і органів місцевого самоврядування, підвищенням рівня конкуренції в різних сферах, відновленням промислового виробництва, а також з певною обмеженою раціональністю учасників ринку.

Адвокатування конкуренції — новий для української науки і практики термін. Його поява в Україні пов'язана з проведенням в 2010 р. Антимонопольним комітетом України міжнародної конференції, присвяченої адвокатуванню конкуренції.

Поняття адвокатування конкуренції можна розглядати у вузькому та широкому значенні. Так, адвокатування конкуренції (у вузькому сенсі) — це комплекс пропагандистських заходів з інформування суб'єктів ринку про їхні права та обов'язки перед суспільством і ринком.

Адвокатування конкуренції (в широкому сенсі) — синонім конкурентної політики в цілому і включає всі можливі заходи державної політики, спрямовані на забезпечення і розвиток здорового конкурентного середовища в суспільстві, які включають як безпосереднє правове регулювання та контроль у сфері відносин конкуренції і монополії, так і державні заходи пропагандистського характеру, спрямовані на забезпечення конкурентних завдань розвитку економіки.

Таблиця 1.1

Характеристика основних елементів Загальнодержавної програми розвитку конкуренції в Україні на період 2014-2024 рр.

Спрямованість	Передбачені заходи	Миттєві настанови	Очікувані результати
1. Створення ефективного конкурентного середовища. 2. Забезпечення умов для ефективного функціонування ринків. 3. Удосконалення антимонопольного регулювання. 4. Підвищення дієвості захисту конкуренції	1. Для ринків з конкурентною структурою, але за відсутності на них значної конкуренції – створення передумов виникнення і розвитку ефективного конкурентного середовища. 2. Для ринків з конкурентною структурою і ознаками значної конкуренції – удосконалення державної політики захисту конкуренції, у тому числі подальшу гармонізацію законодавства про захист конкуренції із законодавством ЄС. 3. Для ринків, які на сьогодні не мають конкурентної структури – підвищення ефективності державного регулювання цих ринків	1. Створення системи моніторингу стану і тенденцій розвитку конкуренції на ринках. 2. Запровадження практики періодичних доповідей про стан конкуренції на товарних ринках. 3. Формування в українському суспільстві одно значного сприйняття конкуренції як суспільної цінності. 4. Забезпечення активної участі інститутів громадянського суспільства в захисті і розвитку добросовісної конкуренції	1. Зниження рівня монополізації товарних ринків. 2. Інтенсифікація вступу на ринки нових суб'єктів господарювання. 3. Мінімізація негативного впливу на конкуренцію рішень органів влади. 4. Гармонізація законодавства про захист конкуренції із законодавством ЄС. 5. Підвищення обізнаності суспільства про переваги конкуренції

Таким чином, адвокатування конкуренції виступає важливим елементом у системі заходів розвитку конкуренції в Україні та розглядається як сукупність певних видів діяльності антимонопольних органів, націлених на формування, зміцнення і підтримку конкурентного середовища. При цьому інструменти реалізації даного напрямку діяльності антимонопольних органів не входять в розряд примусових заходів щодо дотримання встановлених правил, але спрямовані на усвідомлення органами державної влади, суб'єктами господарювання, в тому числі юридичними особами та індивідуальними підприємцями, а також громадянським суспільством, вигод самої конкуренції.

Адвокатування конкуренції в Україні є важливим напрямом діяльності антимонопольних органів, оскільки саме завдяки адвокатуванню зміцнюється національне конкурентне середовище через підвищення ступеня розуміння суб'єктами господарювання цілей, завдань і досягнень українського антимонопольного відомства, його ролі в підвищенні економічної ефективності та економічного розвитку країни.

Метою адвокатування конкуренції є сприяння розвитку конкурентного середовища та захисту конкуренції завдяки забезпеченню проконкурентних підходів у діяльності державних органів, підприємців, інститутів громадянського суспільства засобами, що не передбачають застосування заходів державного примусу.

Основними напрямками адвокатування конкуренції є:

- оцінка впливу дій державних органів, зокрема, прийнятих ними нормативно-правових актів, рішень, на конкуренцію;
- надання органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання рекомендацій щодо сприяння розвитку та захисту конкуренції;
- роз'яснення законодавства про захист економічної конкуренції;
- формування у суспільстві розуміння та сприйняття добросовісної конкуренції як базової цінності ринкової економіки та демократичного суспільства.

Суб'єктами адвокатування конкуренції є: у частині здійснення оцінки впливу дій державних органів на конкуренцію — Антимонопольний комітет, Державна регуляторна служба.

Однією з найбільш вагомих складових адвокатування конкуренції є оцінка впливу регуляторних актів на неї, оскільки саме рішення державних органів в кінцевому рахунку можуть мати негативні наслідки для конкуренції.

Відповідно до ст. 7, 20 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» [30] і на підставі Положення про порядок погодження рішень органів влади [29], антимонопольні органи здійснюють оцінку впливу нормативно-правових актів, проектів рішень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування при розгляді заяв, справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції; при узгодженні проектів нормативно-правових актів; надання обов'язкових для розгляду рекомендацій і пропозицій органам влади і місцевого самоврядування для здійснення заходів, спрямованих на обмеження монополізму та розвитку конкуренції, припинення дій, які можуть мати негативний вплив на конкуренцію.

Оцінка впливу регуляторних актів на економічну конкуренцію здійснюється антимонопольними органами відповідно до норм ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», якими встановлено заборони на прийняття органами влади, органами місцевого самоврядування, органами адміністративно-господарського управління та контролю будь-яких актів, дій чи бездіяльності, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції [43].

Механізмами зазначеної оцінки попереднє погодження проектів рішень і рішень державних органів, що впливають на конкуренцію, врахування впливу регуляторних актів на конкуренцію під час здійснення аналізу регуляторного впливу:

— у частині розробки та надання рекомендацій щодо розвитку конкурентного середовища і захисту конкуренції — Антимонопольний комітет, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, міністерства, що здійснюють державне регулювання та управління в окремих галузях національної економіки, органи-регулятори ринків природних монополій. Відповідні рекомендації розробляються, зокрема, за результатами узагальнення практики застосування законодавства про захист економічної конкуренції, досліджень ринків, аналізу стану та прогнозування розвитку галузевих товарних ринків;

— у частині роз'яснення та пропаганди законодавства про захист економічної конкуренції — Міністерство юстиції, Антимонопольний комітет, Міністерство інформаційної політики, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, засоби масової інформації;

— у частині формування у суспільстві розуміння та сприйняття добросовісної економічної конкуренції як базової суспільної цінності — центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування.

Механізмами реалізації адвокатування конкуренції за двома останніми напрямками є поширення серед широких верств населення та окремих цільових груп політиків, державних службовців, підприємців, громадськості інформації, що розкриває роль конкуренції у ринковій економіці, її можливості та наслідки, стан конкуренції в Україні, правові механізми сприяння розвитку та захисту конкуренції, результати, завдання та перспективи реалізації національної конкурентної політики в Україні

На відміну від правозастосування в антимонопольній діяльності адвокатування конкуренції побудовано на інформуванні та переконанні. Крім того, якщо антимонопольне законодавство здебільшого здійснюється постфактум, то адвокатування конкуренції — активний елемент конкурентної політики, який слугує формуванню норм і правил, які сприяють розвитку конкуренції в даний час. Тобто адвокатування конкуренції стає інструментом, який сприяє дотриманню чинного законодавства. Саме внаслідок цієї обставини, в порівнянні зі стандартними заходами антимонопольного регулювання, адвокатування конкуренції має суттєві переваги як спосіб привернути увагу широкого кола учасників ринку до існуючих обмежень конкуренції та їх причин. При цьому, слід мати на увазі, що конкурентна політика як правило вступає в протиріччя з промисловою політикою.

Незважаючи на те, що в довгостроковому періоді їх цілі співпадають, в короткостроковому періоді їх цілі та інструменти вступають в протиріччя. Якщо для держави пріоритетною стає промислова політика, певні сектори економіки виводяться з досяжності конкурентної політики. Крім того, протидія адвокатування конкуренції обумовлено діями лобі з боку монополістів, великих холдингів і вертикально інтегрованих компаній.

Адвокатування конкуренції в Україні є відносно молодим напрямом в діяльності Антимонопольного комітету України (АМКУ).

Серед основних заходів щодо адвокатування конкуренції, які здійснюються АМКУ на сучасному етапі, можна виділити наступні: публікації про діяльність АМКУ на офіційному інтернет-сайті; конференції, круглі столи, семінари з актуальних проблем застосування конкурентного законодавства; наукові дослідження з проблем розвитку добросовісної конкуренції та вдосконалення заходів щодо запобігання проявам недобросовісної конкуренції і недружньої підприємницької практики, зокрема торгової, як в цілому в державі, так і по відношенню до конкретних ринків; видання тематичних збірників, роз'яснень та монографій і т.д.

Про підсилення АМКУ в 2018 р. адвокатування конкуренції свідчить збільшення на 32% порівняно з 2017 р. кількості наданих рекомендацій щодо проведення заходів, спрямованих на розвиток підприємництва і конкуренції.

Одним із найбільш вагомих напрямів адвокатування конкуренції є проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, спрямованої на громадськість і ЗМІ за допомогою комунікації.

Таким чином, метою адвокатування конкуренції є сприяння розвитку конкурентного середовища та захисту конкуренції завдяки забезпеченню проконкурентних підходів у діяльності державних органів, підприємців, інститутів громадянського суспільства без заходів державного примусу.

Деталізуючи зазначену мету необхідно створити ефективну систему інформування учасників ринку про можливості використання законодавства щодо захисту економічної конкуренції для дотримання їхніх прав, створення

правозастосування в цій сфері, розширення кола об'єктів конкурентної політики, залучення учасників ринку до реалізації антимонопольних заходів, підвищення інтересу наукових та освітянських кіл у сфері конкуренції.

Отже пріоритетними заходами в цьому аспекті повинно стати:

- підготовка та реалізація компанії, спрямованої на роз'яснення переваг конкуренції в суспільстві, з урахуванням думки учасників ринку при прийнятті рішень конкурентним органом з питань створення сприятливого конкурентного середовища;

- попередження порушень конкурентного законодавства;

- висвітлення результатів діяльності АМКУ;

- проведення науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів для представників органів влади, підприємців, громадськості, з метою обговорення змін в законодавстві про захист економічної конкуренції та конкурентній політиці, проблеми розвитку конкурентного середовища в Україні;

- видавництво періодичного друкованого видання, тематичних збірок, буклетів, монографій і перекладів іноземної літератури у сфері конкуренції;

- налагодження регулярної роботи та взаємодії з суспільними організаціями, науковою спільнотою, професійними об'єднаннями та асоціаціями;

- викладання у ВНЗ курсів з конкурентного законодавства та конкурентної політики у вищих навчальних закладах України;

- регулярне наповнення та оновлення офіційного веб-сайту АМКУ, активізації зворотного зв'язку між співробітниками Комітету та відвідувачами сайту;

- запуск он-лайн механізмів взаємодії представників Комітету з громадянами на офіційному сайті.

1.2. Сутність та форми взаємодії органів влади з громадськістю у контексті адвокатування

Імплементация європейських стандартів діяльності влади, розвиток правових та демократичних цінностей у розбудові держави вимагає формування конструктивної взаємодії між органами виконавчої влади та громадськістю у контексті адвокатування.

Основним організованим та активним суб'єктом адвокатування конкуренції виступає антимонопольне (конкурентне) відомство країни – державний орган виконавчої влади, який забезпечує реалізацію конкурентної політики. В Україні це Антимонопольний комітет. На ефективність адвокатування конкуренції в країні впливають фактори економічного, соціально-політичного, культурного характеру. Наприклад, рівень розвитку громадянського суспільства, суспільні цінності, менталітет і світогляд більшості членів суспільства, активна чи пасивна громадянська та суспільна позиція.

Правом участі в управлінні державними справами наділяє громадян України Конституція України (ст. 38) [25], а порядок залучення громадськості до діяльності уряду України і центральних органів виконавчої влади унормовує постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" [38].

Згідно з положеннями Конституції України та актів чинного законодавства України до формування та реалізації державної політики в Україні можуть залучатися як окремі громадяни, так і громадськість та громадянське суспільство.

Громадськість складається із соціально активних громадян та інститутів громадянського суспільства (громадські організації, професійні і творчі спілки, організації роботодавців, благодійні організації, релігійні організації, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи[57]), які наділені Конституцією та законами України

визначеною правосуб'єктністю. Категорія "громадськість" використовується в законах України, указах Президента України та постановах Кабінету Міністрів України для позначення взаємодії соціально активних представників громадянського суспільства з державою. Тоді як термін "громадянське суспільство" здебільшого розглядається як теоретико-методологічна категорія. Принагідно слід зауважити, що чинна Конституція України не оперує поняттям "громадянське суспільство", хоча в проекті Конституції України в редакції від 1 липня 1992 року третій розділ мав назву: "Громадянське суспільство і держава"[49].

Як правило, поняття "громадянське суспільство" використовується у двох значеннях.

У широкому розумінні громадянське суспільство — це сукупність міжособистісних, сімейних, економічних, культурних, релігійних, національних відносин, а також структур, які розвиваються без безпосереднього втручання держави. При цьому формуються умови для самореалізації окремих громадян та задоволення їх повсякденних потреб.

Під громадянським суспільством у вузькому розумінні найчастіше мається на увазі незалежна від держави і така, яка існує поряд з нею, особлива сфера громадського життя, що складається з різних соціальних груп, рухів, об'єднань, культурних, національних, територіальних та інших угруповань і яка служить формою вираження різноманітних інтересів особистості [7].

Відповідно до положень Національної стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 26 лютого 2016 р. № 68/2016 "Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні" [53], громадянське суспільство визнається основним партнером держави у проведенні системних реформ у нашій державі. В об'єктивному розумінні громадянське суспільство — це суспільство людей, які володіють повнотою прав і обов'язків громадян

стосовно держави і повнотою прав і обов'язків держави стосовно громадян [4, с. 85].

В Україні основи формування громадянського суспільства закладені у статтях Основного закону України (статті 1, 5–15, 19, розділи III, XI), де йде мова про принципи народовладдя.

В цілому ж громадянське суспільство розглядається як гарантія демократичного розвитку держави, запровадження громадського контролю за діяльністю влади, забезпечення незалежної діяльності інститутів громадянського суспільства, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень, створення умов для забезпечення широкого представництва інтересів громадян в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, проведення регулярних консультацій із громадськістю з важливих питань життя суспільства і держави [56].

В Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства зазначено: "Сприяння розвитку громадянського суспільства є однією з найважливіших умов становлення України як демократичної, правової і соціальної держави. Це насамперед передбачає налагодження ефективної взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства, що повинна базуватися на партнерстві, взаємозацікавленості у досягненні цілей, пов'язаних з процесом демократизації усіх сфер державного управління і суспільного життя, соціально-економічним і духовним прогресом, всебічним забезпеченням захисту прав і свобод людини та громадянина" [57].

Взаємодія органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства організовується на основі таких принципів [57]:

— соціальне партнерство — налагодження конструктивної взаємодії органів виконавчої влади, зазначених інститутів і суб'єктів господарювання для вирішення питань державного управління і суспільного життя;

— забезпечення рівних можливостей — створення органами виконавчої влади однакових умов для діяльності інститутів, пов'язаної із захистом прав і свобод людини та громадянина, наданням соціальних послуг;

— взаємо-відповідальність — усвідомлення органами виконавчої влади та інститутами спільної відповідальності за рівень їх взаємодії;

— відкритість та прозорість — забезпечення органами виконавчої влади доступу інститутів до інформації шляхом:

- розроблення і впровадження ефективного механізму налагодження комунікацій з громадськістю;

- надання інститутам у повному обсязі інформації про свою діяльність, за винятком тієї, що відповідно до законодавства становить державну таємницю;

- проведення роз'яснювальної роботи щодо доцільності розроблення проектів рішень та їх прийняття;

- сприяння висвітленню у засобах масової інформації проектів ефективного співробітництва органів виконавчої влади з інститутами, питань розвитку громадянського суспільства;

— участь інститутів у формуванні та реалізації державної політики — залучення органами виконавчої влади інститутів як заінтересованих сторін до управління державними справами;

— невтручання — унеможливлення втручання органів виконавчої влади у діяльність інститутів, за винятком випадків, установлених законом;

— визнання органами виконавчої влади різних видів діяльності інститутів — створення умов для різноманітної діяльності інститутів, налагодження взаємодії з ними на професійно-профільній основі;

— ефективність процесу взаємодії — досягнення позитивних результатів у процесі взаємодії органів виконавчої влади з інститутами, прийняття органами виконавчої влади рішень з урахуванням суспільних потреб та інтересів.

Взаємодія органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства може набувати різних форм залежно від цілей і характеру виконуваної роботи, обсягу повноважень суб'єктів, масштабу взаємодії (загальнодержавний, регіональний, місцевий рівень). Активно використовуються, зокрема, такі форми взаємодії [57]:

- участь зазначених інститутів у розробленні та обговоренні проектів нормативно-правових актів з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави, інтересів широких верств населення, прав і свобод людини та громадянина;

- здійснення інститутами громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади щодо розв'язання проблем, що мають важливе суспільне значення, у формі громадського моніторингу підготовки та виконання рішень, експертизи їх ефективності, подання органам виконавчої влади експертних пропозицій;

- надання інститутами соціальних послуг відповідно до укладених договорів;

- утворення спільних консультативно-дорадчих та експертних органів, рад, комісій, груп для забезпечення врахування громадської думки у формуванні та реалізації державної політики;

- співпраця органів виконавчої влади з інститутами з підготовки та перепідготовки кадрів, спільного навчання державних службовців та представників інститутів навичок ефективної взаємодії, ознайомлення широких верств населення з формами його участі у формуванні та реалізації державної політики;

- проведення органами виконавчої влади моніторингу та аналізу громадської думки, забезпечення своєчасного публічного реагування на пропозиції та зауваження громадськості;

- виконання спільних проектів інформаційного, аналітично-дослідницького, благодійного і соціального спрямування.

Як зазначено в роз'ясненні Міністерства юстиції України [3], впровадження наведених форм участі інститутів громадянського суспільства в управлінні державними справами на сьогодні визначено низкою нормативно-правових актів, серед яких зокрема закони України, постанови Кабінету Міністрів, укази Президента України.

Конкретні форми взаємодії інститутів громадянського суспільства і державних органів та установ залежать від особливостей національної правової системи та політичних традицій.

До форм громадської участі у політиці й державотворчому процесі найчастіше відносять: місцеві вибори й місцеві референдуми, збори громадян, місцеві ініціативи, громадські слухання, органи самоорганізації населення, асоціації та інші об'єднання громадян, дорадчі комітети (рис. 1.1).

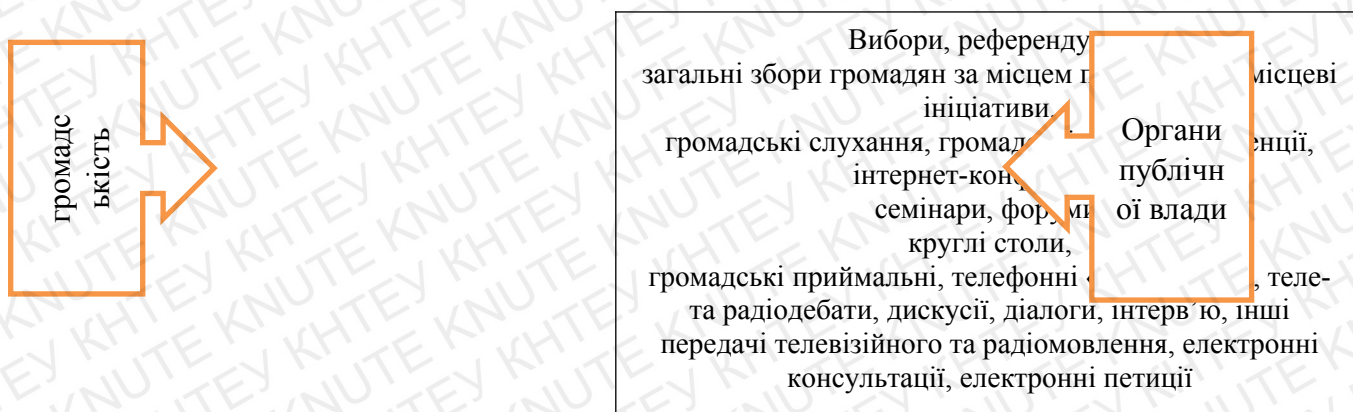

Рис. 1.1. Законодавчо установлені форми взаємодії громадськості та органів публічної влади

В процесі постійного розвитку виникають нові, більш ефективні форми взаємодії. При цьому усі форми взаємодії органів державної влади й громадянського суспільства можна умовно поділити на дві групи: економічні та неекономічні.

Економічні форми взаємодії органів державної влади й громадянського суспільства — це співпраця, у процесі або результаті якої отримується прибуток, забезпечується економічний розвиток регіону, держави в цілому тощо.

Неекономічні форми взаємодії органів державної влади й громадянського суспільства — це співпраця, метою якої є вирішення неекономічних питань.

Разом з тим слід зазначити, що незалежно від форми взаємодії органів державної влади й громадянського суспільства така взаємодія має бути ефективною, що потребує, на думку П.Ф. Гураля, вирішення ряду актуальних проблем:

"1) забезпечення належної імплементації вимог законодавства щодо консультацій структурами громадянського суспільства та формування громадських рад;

2) недопущення дискредитації процедур, використання громадських рад у якості лобістського інструменту для просування вузько-групових інтересів, проведення фальсифікованих або заангажованих громадських обговорень, експертиз, слухань;

3) посилення відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за перешкоджання участі інституцій громадянського суспільства, передусім у питаннях доступу до інформації, забезпечення своєчасного й повного оприлюднення інформації;

4) покращення ресурсного забезпечення (матеріально-фінансового, кадрового) структурних підрозділів органів державної влади, відповідальних за взаємодію з громадськістю;

5) підвищення рівня компетентності, інституційної спроможності, відповідальності, як інституцій громадянського суспільства, так і органів державної влади, а також правової, політичної, громадянської культури населення" [8, с. 16]

1.3. Механізм взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю в Україні

Для реалізації ефективного механізму адвокатування конкуренції АМКУ необхідно залучати не лише свої органи, а й недержавні організації: юридичні компанії, галузеві об'єднання підприємців, громадські організації.

Сьогодні органам АМКУ необхідно усвідомити, що адвокатування конкуренції не буде відбуватися саме по собі та його здійснення потребує таких же ресурсів, як і розгляд справ та здійснення ринкових досліджень. Тому актуальним завданням Комітету є необхідність організації періодичного (системного) інформування громадськості та бізнесу про переваги добросовісної конкуренції, розширення цільової аудиторії адвокатування не тільки на бізнес та дорослих споживачів, а й на студентство, середні навчальні заклади, що сприятиме формуванню проконкурентної ідеології серед молоді (майбутніх бізнесменів) на стадії навчання, застосовувати для адвокатування усі доступні способи та засоби комунікації та тощо.

Значний вплив на стан відносин органів виконавчої влади (АМКУ орган виконавчої влади з спеціальним статусом) з громадськістю має механізм їх взаємодії. В основі формування механізму взаємодії лежить роль демократичної держави, як представника громадянського суспільства. Функціонування цього механізму забезпечує, по-перше, формування громадської думки щодо діяльності органів влади, а, по-друге, майбутнє ставлення до органів влади, їх імідж.

Механізм взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю — це система призначена для організації взаємодії відносин органів влади і громадськості з метою оптимізації їх впливу на ефективність державного управління. Механізм взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю чутливо реагує на всі особливості поточного стану в економіці та соціальній

сфері країни. До структури механізму взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю входять наступні елементи, які пов'язані один з одним:

- 1) моделі, типи та практики взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю;
- 2) нормативно-правове забезпечення взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю;
- 3) інформаційне забезпечення взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю.

Існує три моделі взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю[68]:

- модель владарювання і підпорядкування;
- перехідна модель;
- управлінська модель.

У державах тоталітарного режиму взаємодія органів влади з суспільством будується за моделлю владарювання і підпорядкування. В якості громадськості виступають «піддані», які мають лише одне право, — виражати солідарність з правлячим режимом. Громадяни та створювані ними громадянські об'єднання розглядаються як потенційне джерело впливу в суспільстві, яке конкурує з державою. Ініціативні дії, які здійснюються населенням, розцінюються державними органами як посягання на державні інтереси.

Взаємодія органів влади з громадськістю при перехідній моделі характеризується переконливою комунікацією, постійним використанням науково-дослідних методів вивчення цільової громадськості, встановленням і підтримкою зворотного зв'язку. При цьому мають місце такі форми взаємодії органів влади з громадськістю, як підтримка, право на інформацію, врахування думок і пропозицій, залучення до участі при підготовці рішень, залучення до роботи в органах влади, наділення контрольними повноваженнями. Визначені також такі інститути відкритої демократії, як погоджувальні комісії, громадські ради, слухання по різних проблемах.

Сутність управлінської моделі полягає у веденні партнерського діалогу між органами влади і громадянським суспільством при домінуванні інтересів останнього. Для даної моделі характерна орієнтація на клієнта та його запити, прихильність до активного стилю дій у вирішенні конкретних проблем, простота структури і професіоналізм, відвертість і доступність. Взаємодія з громадськістю за цих умов держава будує на основі угод, довгострокових контрактів, інформаційної взаємодії, участі в законотворчому процесі, розробці і здійсненні соціальних програм.

Практики взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю можна умовно поділити дві основні групи.

До першої групи практик взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю відносяться інституційні форми взаємодії, при яких ініціатива належить громадськості: участь у розробленні і обговоренні проектів нормативно-правових актів; громадські бюджетні ініціативи; діяльність асоціацій, громадських рад, консультативно-дорадчих органів, експертно-аналітичних структур, комісій, інноваційних платформ; функціональне представництво; громадський контроль за діяльністю влади тощо.

Друга група сучасних практик взаємодії органів публічної влади та громадськості використовує такі форми, в яких ініціатива належить владним інституціям, зокрема: залучення представників громадськості до організації виборчого процесу; підтримка діяльності громадських організацій; організація діяльності державно-громадських фондів, залучення інститутів громадянського суспільства до правозастосовчої та правозахисної діяльності; залучення громадських об'єднань, на основі укладених з органами влади договорів, до надання соціальних послуг населенню; підтримка програм самозайнятості та дрібного підприємництва внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах; співпраця органів публічної влади і громадськості в процесі підготовки та перепідготовки публічних службовців та громадських діячів тощо.

В процесі взаємодії органів виконавчої влади і громадськості важливе місце займає система нормативно-правового забезпечення, яка містить чималий перелік нормативно-правових актів. Нормативно-правова база забезпечення діяльності інститутів громадянського суспільства у широкому розумінні поділяється на три рівні: державний, відомчий і місцевий.

Законодавство України щодо регулювання взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю базується на Конституції України, законах України, постанови Верховної Ради України, указах і розпорядженнях Президента України, постановах і розпорядженнях Кабінету Міністрів України, рішеннях органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, виданих в межах їхньої компетенції. Зазначений перелік нормативно-правових актів, на думку Тацишина І.Б. [66, с. 85—87], а також судові прецеденти, акти міжнародного права, договори нормативного характеру, правові звичаї є основними вітчизняними джерелами регулювання діяльності інститутів громадянського суспільства.

В цілому нормативно-правові акти, які регламентують взаємодію органів виконавчої влади з громадськістю (в першу чергу з громадськими об'єднаннями), умовно можна поділити на наступні групи:

- нормативні акти, які поширюють свою дію на всі громадські об'єднання [6, 32, 33, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 53, 69,];
- нормативні акти, які регулюють діяльність окремих видів громадських об'єднань [31, 34, 45, 46, 50, 51, 52, 58];
- нормативні акти, які регулюють правовий статус певної групи осіб [47, 48, 54, 55].

Безпосереднім чинником економічного зростання на сучасному етапі розвитку суспільства у взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю набуває інформаційне забезпечення.

З одного боку, його можна розглядати як процес забезпечення відповідною інформацією, а з іншого — як сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм

існування інформації, яка використовується в інформаційній системі у процесі її функціонування[12, с. 144].

У процесі інформаційного забезпечення взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю широко використовуються традиційні джерела правової та соціологічної інформації, документованої інформації про особу, інформації довідниково-енциклопедичного характеру.

В якості правової інформації розглядається Конституція України, законодавчі та підзаконні нормативні правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти, повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань. До соціологічної інформації відносяться документовані або публічно оголошені відомості, у яких відображено результати соціологічних опитувань, спостережень та інших соціологічних досліджень. Документованою інформацією про особу є видані на її ім'я документи, а також відомості про особу, зібрані державними органами влади та органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень. Інформація довідниково-енциклопедичного характеру — це енциклопедії, словники, довідники, рекламні повідомлення та оголошення, путівки, картографічні матеріали тощо, а також довідки, які надаються уповноваженими на те державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, організаціями, їх службовими особами та автоматизованими інформаційними системами та ін.

В даний час державою гарантується доступ до всієї публічної інформації, крім випадків, встановлених законодавством. Публічна інформація — це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, яка була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених законом «Про доступ до публічної інформації»[21, с. 93].

Доступ до інформації може бути активним чи пасивним. Активний спосіб доступу до інформації — надання інформації за запитами. При пасивному способі доступу до інформації передбачається обов'язкове її оприлюднення в офіційних друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах, на інформаційних стендах чи будь-яким іншим способом не пізніше 5 робочих днів з дня затвердження документа (проектів документів — не пізніш як за 20 робочих днів до дати їх розгляду). Відкриття доступу до суспільно важливої інформації є підґрунтям для виявлення корупційних діянь, неналежного використання державних коштів тощо.

Розглядаючи механізм взаємодії органів виконавчої влади з громадськістю та його складові, слід враховувати, що важливе місце у ньому належить зв'язкам з громадськістю, тобто планованій і керованій взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства. В першу чергу це стосується зворотних зв'язків, які з позицій системного підходу відображають надійність і щільність взаємодії органів виконавчої влади і громадянського суспільства, показують якість і зміст їхнього інформаційного взаємообміну, орієнтують на досягнення соціальної ефективності державного управління.

В цьому контексті адвокатування конкуренції ми можемо розглядати як підтримку конкуренції за допомогою інших, ніж правозастосування, заходів, зокрема, оцінка впливу на конкуренцію регуляторних актів та проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Акцент на пропагування та адвокатування конкурентної політики країни може мати довготермінову перспективу розвитку, оскільки націлений на виховання конкурентного духу та розуміння сутності конкуренції. Робота з громадськістю, підприємствами, громадськими установами має позитивний вплив на розвиток конкуренції, проте це повинно відбуватись із одночасним укріпленням основоположних норм конкуренції на законодавчому зобов'язуючому рівні, через такі принципи конкурентної політики, як прозорість, рівність прав, відсутність бар'єрів входу чи виходу

РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ ТА ФОРМИ АДВОКАТУВАННЯ КОНКУРЕНЦІВ ДІЯЛЬНОСТІ АМКУ

2.1. Аналіз розвитку форм адвокатування конкуренції в діяльності АМКУ

У сучасних умовах суспільного розвитку принципово змінюється статус державно-управлінських структур щодо різних груп громадськості. У демократичному суспільстві, що принципово важливо, державно-управлінські структури не мають жодної можливості встановлювати "власні правила гри" у відносинах з громадськістю, адже в такому разі будь-яке рішення, навіть досить ефективне і таке, що відповідає інтересам громадськості, не буде легітимним. Основним критерієм ефективності функціонування зв'язків влади з громадськістю у демократичному суспільстві є створення умов для вільного схвалення громадянами дій органів державної влади [4, с. 22].

Налагодження ефективної взаємодії з інститутами громадянського суспільства, сприяння формуванню про конкурентної свідомості у суспільства на засадах формування в суспільстві позитивного ставлення до економічної конкуренції як фундаментальної суспільної цінності, забезпечення принципів відкритості та прозорості є одним із пріоритетних напрямів діяльності органів Антимонопольного комітету України.

Аналізуючи розвиток форм адвокатування конкуренції в діяльності АМКУ з громадськістю ми зазначаємо, особлива увага цьому напрямку діяльності Комітету з'являється з 2010 р. з часу публікації на сайті АМКУ офіційних річних звітів, у 2010 р. визначений окремий розділ звіту АМКУ «Взаємодія з громадськістю» [59]. Обговорення підсумків діяльності АМКУ не лише з'являються у публічному доступі з 2010 р., а з 2011 р. відбивається заслуховування звітів Комітету на розширених засіданні АМКУ за участю представників Верховної Ради України, міністерств і відомств, громадських

об'єднань та суб'єктів господарювання, науковців та засобів масової інформації. В подальшому ця форма обговорення звітів АМКУ стає традиційною.

Основними формами адвокатування конкуренції визначаються [3]:

— виступи у засобах масової інформації з питань роз'яснення норм законодавства про захист економічної конкуренції та практики його застосування, сучасних завдань антимонопольно-конкурентної політики в Україні та шляхів їх вирішення;

— спілкуванню з аудиторією через електронні засоби масової інформації;

— оприлюднення на офіційному веб-сайті Комітету, Інтернет-виданнях та друкованих засобах масової інформації інформаційних повідомлень про рішення та діяльність Комітету, статей, інтерв'ю; виступи керівників АМКУ на радіо та телебаченні та ін.;

— участь у конференціях, відеоконференціях, круглих столах, брифінгах, прямих телефонних лініях та інших публічних заходах;

— відповіді на запити громадян, консультації;

— спільні наради за участі громадських об'єднань, громадських організацій, представників бізнесу та ЗМІ [15, 16, 17, 18, 19, 20, 59, 61].

Слід зазначити, що постійною формою спілкування залишалися консультації з метою врахування думки громадськості та бізнесу під час розробки нормативно-правових актів у сфері конкуренції.

Також у Комітеті велика увага приділяється питанням доступу до публічної інформації: розглядаються та задовольняються запити щодо отримання такої інформації, які надходять до центрального апарату та територіальних відділень АМКУ. Органами Комітету розглядаються у встановлені законодавством терміни звернення громадян.

Під час розгляду найбільш актуальних та соціально важливих справ, результати розгляду яких можуть вплинути на інтереси широкого кола громадян, на засідання органів Комітету запрошуються представники

місцевого депутатського корпусу, облдержадміністрації, громадських організацій, радіо, телебачення, інших засобів масової інформації.

Також під час планових перевірок міськрад та райдержадміністрацій відбуваються зустрічі з місцевими підприємцями та представниками органів місцевого самоврядування і виконавчої влади.

Але при використанні традиційних форм, здебільшого основна увага взаємодії з громадськістю носила однобічний характер представники АМКУ надавали інформацію про діяльність Комітету, проводили роз'яснювальну роботу, приймали участь у спільних з громадськістю заходах. Двосторонній діалог з громадськістю не мав системного характеру з точки зору конструктивної взаємодії.

Для реального забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики у 2011 році при Антимонопольному комітеті України за участю представників громадянського суспільства було створено Громадську раду. До її складу увійшли представники інститутів громадянського суспільства, що працюють у створених робочих органах – комітетах: регламентному, правовому, з питань фінансових ринків, з питань промисловості, з питань невиробничої сфери, з питань природних монополій та з питань недобросовісної конкуренції та ін. [14].

Громадська рада при Антимонопольному комітеті України є тимчасовим консультативно-дорадчим органом, утвореним з метою здійснення координації заходів, пов'язаних із проведенням консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики у сфері захисту економічної конкуренції, для врахування громадської думки в процесі підготовки, прийняття та реалізації рішень Антимонопольного комітету України.

Основними завданнями Громадської ради є:

- сприяння реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами;
- здійснення громадського контролю за діяльністю Комітету;

— сприяння врахуванню Комітетом громадської думки під час формування та реалізації державної політики.

Серед основних завдань покладених на Громадську раду є:

— підготовка і подання у Комітет пропозицій щодо орієнтовного плану проведення консультацій з громадськістю, а також щодо проведення консультацій, не передбачених таким планом;

— проведення консультацій з громадськістю щодо підготовки проектів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики у сфері розвитку економічної конкуренції, конкурентної політики, демонополізації економіки, удосконалення роботи Комітету та інших питань, віднесених до компетенції Комітету;

— здійснення громадської експертизи діяльності Комітету та громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, розробником яких є Комітет;

— здійснення громадського контролю за врахуванням Комітетом пропозицій та зауважень громадськості, забезпеченням Комітетом прозорості та відкритості його діяльності, доступу до публічної інформації, яка знаходиться у його володінні, а також дотриманням Комітетом нормативно-правових актів, спрямованих на запобігання та протидію корупції;

— опрацювання отриманих за результатами проведення консультацій з громадськістю пропозицій та зауважень з питань формування та реалізації державної політики у сфері захисту економічної конкуренції;

— інформування в обов'язковому порядку громадськість, зокрема через засоби масової інформації, про свою діяльність, прийняті рішення та стан їх виконання на офіційному веб-сайті Комітету;

— збір, узагальнення та подання АМКУ інформації про пропозиції інститутів громадянського суспільства щодо вирішення питань, які мають важливе суспільне значення;

— проведення досліджень, необхідних для підготовки проектів рішень Комітету з актуальних питань;

- аналіз стану та тенденції розвитку законодавства про захист економічної конкуренції щодо пріоритетів і напрямів конкурентної політики;
- організація публічних заходів для обговорення актуальних питань, пов'язаних із захистом економічної конкуренції.

Громадська рада функціонує через створені постійні та тимчасові робочі органи (президію, правління, секретаріат, комітети, комісії, експертні, робочі групи тощо) та має право залучати до роботи працівників органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, представників вітчизняних та міжнародних інститутів громадянського суспільства, експертних і наукових організацій, підприємств, установ та організацій, а також окремих фахівців [61]. Засідання відбуваються на регулярній основі відповідно затвердженого плану роботи Громадської ради при АМКУ.

На регіональному рівні механізм взаємодії АМКУ з громадськістю будується на постійній основі з обласними державними адміністраціями, здійснюється обмін інформацією про виявлені порушення конкурентного законодавства, ситуацію на соціально важливих ринках, розроблення регіональних програм економічного розвитку. Застосовуються профілактичні методи попередження порушень конкурентного законодавства шляхом широкої роз'яснювальної роботи та розширення співробітництва територіальних відділень Комітету з органами адміністративно-господарського управління та контролю, громадськими організаціями, об'єднаннями, асоціаціями підприємств.

З метою адвокатування конкуренції Антимонопольним комітетом України з 2013 р. запроваджено Дні відкритих дверей з питань захисту економічної конкуренції. У рамках Днів відкритих дверей проводяться круглі столи та здійснюється прийом громадян. Так, протягом 2013 року Дні відкритих дверей з питань захисту економічної конкуренції обласного рівня проведено територіальними відділеннями Антимонопольного комітету України у 23 регіонах. У районах та містах обласного значення протягом 2013 року територіальними відділеннями Комітету проведено 245 заходів.

Всього протягом 2013 року територіальними відділеннями проведено 268 Днів відкритих дверей з питань захисту економічної конкуренції [16]. Ці заходи в подальшому стають традиційними.

Головні питання, які розглядаються під час заходів, стосуються інформування про діяльність органів Комітету, пріоритетних напрямів їх діяльності, спрямованих на запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринках реалізації лікарських засобів; підключення об'єктів будівництва, в тому числі об'єктів житлового будівництва, до інженерних мереж електро-, газо-, тепло-, водопостачання та водовідведення і надання комунальних послуг; збору, вивезення, перероблення та захоронення побутових відходів; супутніх послуг при наданні адміністративних послуг; ритуальних послуг та ін. Проведення Днів відкритих дверей територіальними відділеннями широко висвітлюється у засобах масової інформації, що має позитивні відгуки керівництва областей, підприємців та громадськості.

Важливим та дієвим напрямком адвокатування конкуренції є покращення інформаційного забезпечення роботи органів Комітету, підвищення зручності пошуку та користування інформацією про діяльність органів Комітету, конкурентну політику та законодавство так у 2012 році була проведена низка заходів, результатом яких стало введення в дію оновленого веб-порталу Комітету [14].

Нові можливості та дизайн, оновлена структура веб-порталу дозволяє користувачам Інтернету легко орієнтуватися на цьому сайті та відстежувати необхідну для користувачів інформацію. На офіційному веб-порталі Антимонопольного комітету України, інтегрованому до Урядового веб-порталу, постійно висвітлюються поточні новини про діяльність Комітету та його територіальних відділень [16].

З 2015 р. встановлено графік проведення щотижневих прямих «гарячих» ліній за участю державних уповноважених та керівників

структурних підрозділів із щомісячним розміщенням на офіційному веб-порталі Комітету інформації за результатами звернень [17].

Для розробки спільних узгоджених пропозицій бізнесу та громадськості з Комітетом розвитку отримує така форма взаємодії як підписання угод та меморандумів між АМКУ та громадськими і професійними об'єднаннями, науковим середовищем. Так АМКУ підписані угоди про співпрацю з: Асоціацією «Об'єднання операторів ринку нафтопродуктів України», Всеукраїнським об'єднанням організацій роботодавців «Федерацією роботодавців агропромислового комплексу та продовольства України», Громадською організацією «Фонд розвитку конкуренції», Асоціацією «Нафтогазова Асоціація України», Київським національним торговельно-економічним університетом та ін. [18, 19, 20]. (Див. Додаток А)

Таким чином, ми можемо зробити висновки, що Антимонопольним комітетом України проводиться активна робота щодо адвокатування конкуренції. Від традиційних форм інформування шляхом публікації інформації у ЗМІ, на сайті, проведенні консультацій, конференцій, форумів, брифінгів, круглих столів, спільних нарад, зустрічей з громадськістю, особливого розвитку отримують інтерактивні форми взаємодії, що сприяє оперативності комунікації. Залучення на постійній основі до співпраці шляхом підписання як підписання угод та меморандумів між АМКУ та громадськими і професійними об'єднаннями, науковим середовищем сприяє більш ґрунтовному та всебічному врахуванню позиції громадськості. Окремо слід відзначити створення та роботу Громадської ради при АМКУ, що максимально сприяє розвитку дієвого багатостороннього діалогу АМКУ з громадськістю.

2.2.Оцінка рівня та ефективності механізму взаємодії АМКУ з громадськістю

Важливим елементом участі громадськості в процесі взаємодії з АМКУ у контексті адвокатування конкуренції є взаємодія Комітету з організаціями громадянського суспільства, що передбачає залучення широкого кола громадян, представників громадських організацій та професійних об'єднань, місцевого депутатського корпусу, облдержадміністрацій, радіо, телебачення та інших засобів масової інформації. З одного боку організації громадянського суспільства є представниками інтересів своїх членів, а також представляють інтереси різних суспільних груп і широких суспільних інтересів. З іншого боку вони самі представляють механізм громадянської участі у реалізації державної конкурентної політики.

Дослідження та оцінка існуючих практик взаємодії представників громадянського суспільства з АМКУ дасть можливість виявити основні бар'єри щодо налагодження такої взаємодії та надасть відповідний інструментарій для посилення ролі громадянського суспільства в діяльності Комітету. При дослідженні механізмів залучення громадськості до процесу прийняття рішень АМКУ, необхідно здійснювати оцінку взаємодії на основі визначення наявних форм та методів участі представників громадськості та їх об'єднань, наявних платформ для комунікації між організаціями громадянського суспільства та органами АМКУ, наявних для цього залучення ресурсів, а також практик та механізмів взаємодії представників Комітету та громадянського суспільства¹ [11]

---

¹ У дослідженні використані методологічні підходи Аналітичного центру CEDOS в рамках впровадження проекту Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні» [11]

Під час дослідження форм адвокатування конкуренції (підрозділ 2.1) були виявлені наступні механізми громадської участі у процесі взаємодії з органами АМКУ, які можна класифікувати за ознаками:

- за тематикою: широкий спектр питань або конкретна сфера реалізації конкурентної політики та захисту економічної конкуренції;
- за масовістю: колективне на об'єднань громадян або індивідуальні залучення;
- за об'єктом: залучення представників недержавних організацій, активістів та експертів або залучення звичайних громадян;
- за формою залучення: через Інтернет, публічні заходи, особисті зустрічі, листування, або телефонні дзвінки, або комбінацію різних форм.

У результаті аналізу були ідентифіковані наступні форми взаємодії АМКУ з громадськістю:

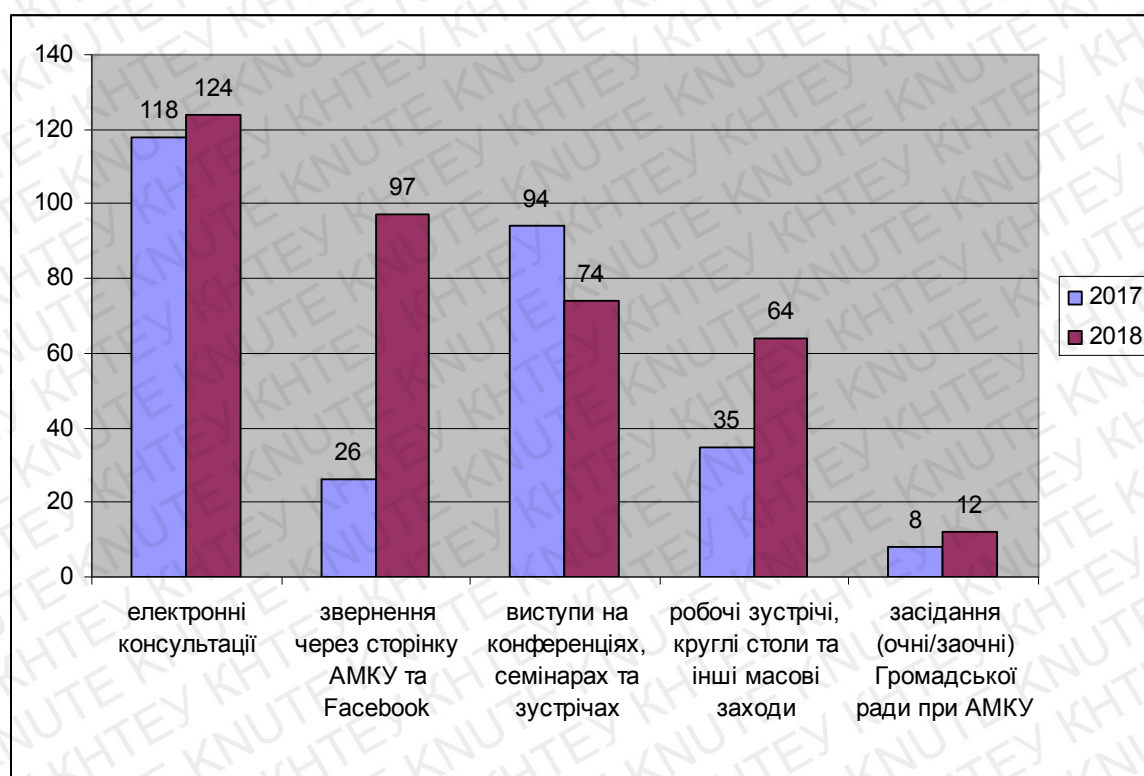

Рис. 2.1. Форми взаємодії АМКУ з громадськістю (за даними річних звітів АМКУ за 2017 та 2018 рр.) [19, 20]

Видно з рис. 2.1, у 2018 р. збільшилася активність громадянського суспільства до роботи відомства у соціальній мережі, відбувається

переорієнтація участі представників АМКУ від загальних заходів до спеціалізованих — робочі зустрічі, кругли столи та ін., розвивається конструктивний діалог з громадськістю через активізацію роботи Громадської ради при АМКУ, що свідчить про позитивний розвиток взаємодії з громадськістю.

Слід зазначити, що в умовах розвитку соціальних медіа Комітетом приділяється значна увага розвитку сторінки відомства у Facebook. Протягом останніх трьох років кількість читачів сторінки АМКУ у Facebook постійно зростає (рис. 2.2).

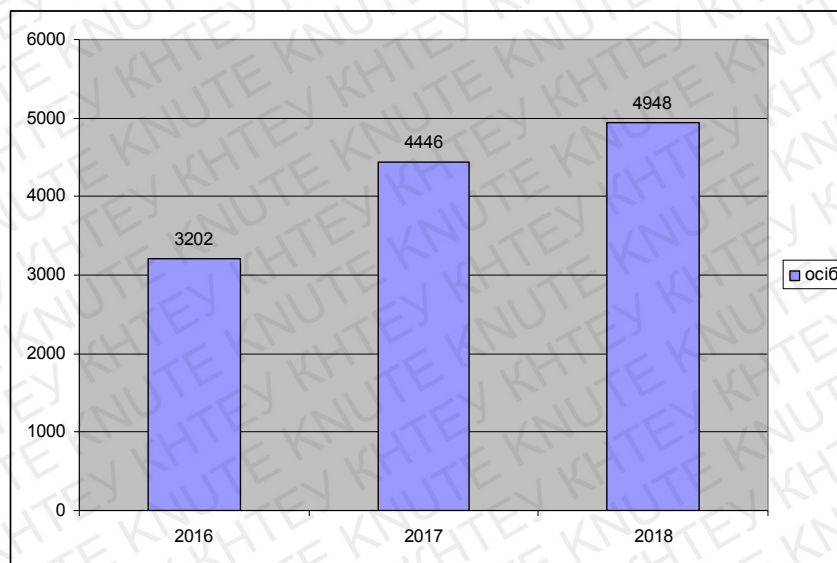

Рис. 2.2. Кількість читачів офіційної сторінки АМКУ у Facebook, осіб [20]

Важливою формою взаємодії з громадськістю є електронні консультації. Як ми бачимо з рис. 2.1. у 2018 р. у порівнянні з 2017 р. їх кількість зросла на 5%. До переваг цього механізму взаємодії можна віднести те, що даний механізм дозволяє громадянам надавати не лише отримувати інформацію по окремим особистим питанням, а й надавати пропозиції, коментарі і зауваження по окремим аспектам діяльності відомства, що сприяє вивчення громадської думки. Але слід зазначити, що саме ця форма взаємодії не може розглядатися як самодостатня, оскільки створює бар'єр для участі деяких суспільних груп. Таким чином зазначена форма взаємодії може використовуватися лише як допоміжний захід у комплексі форм взаємодії.

В контексті розвитку двохстороннього діалогу з представниками громадськості для запобігання порушенням і роз'ясненню норм конкурентного законодавства, обговорення проблемних питань, з метою врахування думки та позиції громадськості та бізнесу в процесі розробки нормативно-правових актив у сфері конкуренції на постійній основі, згідно затвердженого плану, проводяться засідання круглих столів, конференції, семінари, зустрічі та тощо.

Позитивне зазначені цих заходів пов'язано з тим, що представники громадськості мають можливість висловити свою думку та безпосередній контакт з керівництвом напрямків та департаментів. До недоліків зазначених заходів комунікації можна віднести: відсутність системної взаємодії; не завжди своєчасне інформування щодо можливості залучення; відсутність навиків фасилітації зі сторони організаторів, так і громадськості, що може призвести до відсутності діалогу та порозуміння; відсутність розуміння можливості впливу учасників на прийняті рішення.

Окремо слід відзначити роботу Громадської ради при АМКУ, яка здійснює координацію заходів, які безпосередньо пов'язані із проведенням консультацій з громадськістю, врахуванні громадської думки в процесі підготовки, прийняття та реалізації рішень АМКУ та реалізації конкурентної політики у сфері захисту економічної конкуренції, а також роботу спеціалізованих комітетів Громадської ради. До переваг цього механізму можна віднести те, що рішення Громадської ради хоча і носять рекомендаційний характер, але є обов'язковими до розгляду відомством. У випадку відхилення зауважень та пропозицій Громадської ради орган влади зобов'язаний вказувати причини відхилення.

До недоліків можна віднести: механізм Громадської ради спрямований на врахування інтересів певних професійних груп та об'єднань і не завжди враховує позицію всіх верств населення, участь у роботі Громадської ради передбачає наявність часових ресурсів, що може бути бар'єром для участі,

процедури формування і діяльності Громадської ради не передбачають електронної участі, що може бути бар'єром для участі.

Також важливим каналом для комунікації Комітету з громадськістю є офіційний веб-портал. Особливість функціонування зазначеного ресурсу полягає в тому, що він містить значну кількість нормативно-правових актів, рішень, порядків денних, попередніх висновків та ін., що доводяться до громадськості лише через цей канал комунікації. За даними Bigmir analytics, кількість відвідувачів сайту АМКУ у 2018 р. зросла і становила 45 999 відвідувачів, що на 2107 більше ніж у 2017 р. [20]. Велика активність аудиторії свідчить про високий рівень довіри до цього ресурсу при формуванні позитивного іміджу відомства (рис. 2.3).

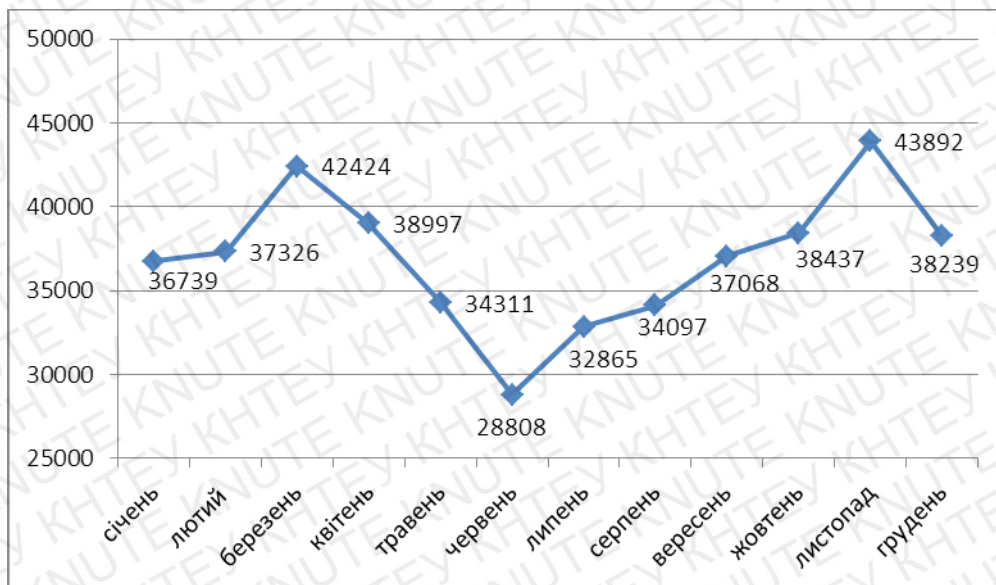

Рис. 2.3. Оприлюднення офіційних матеріалів на офіційному веб-порталі АМКУ за 2018 р., шт.[20].

Але слід зазначити, що спостерігаючи позитивну динаміку розвитку веб-порталу, разом з тим згідно моніторингу інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади за перше півріччя 2019 року [1] веб-портал АМКУ посідає 47 місце (з 69) у рейтингу рівня інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади відповідно до вимог нормативно-правових актів, які регламентують розміщення певних видів інформації на веб-сайтах (Додаток А). При цьому

необхідно звернути увагу і на певні позитивні зрушення — у другому півріччі 2018 р. сайт Комітету знаходився на 47 місці, тобто за півроку сайт піднявся на 1 позицію.

Рівень інформаційного наповнення веб-сайтів оцінюється за показниками наявності інформації, якості інформаційного наповнення, інформаційної прозорості та динаміки інформаційної прозорості (табл. 2.2).

За результатами аналізу інформаційної прозорості офіційних веб-сайтів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади встановлено, що середнє значення показника інформаційної прозорості становить 87,26 %, цей показник сайту АМКУ нижче на 12,46%, середнє значення показника динаміки інформаційної прозорості складає 3,49 %, у АМКУ це значення нижче на 3,36%.

Таблиця 2.2.

Інформаційна прозорість веб-порталу АМКУ*

Антимонопольний комітет України Показник	http://www.amc.gov.ua	
	2 півріччя 2018 р.	1 півріччя 2019 р.
Показник наявності інформації (Пн), визначає рівень наявності інформації на веб-сайті	100,00	100
Показник якості інформаційного наповнення (Пя), враховує рівень повноти, актуальності, навігаційної доступності розміщеної на веб-сайті інформації, а також наявність функції пошуку та доступність інформації для сприйняття особами з порушеннями зору та слуху	49,33	49,60
Показник інформаційної прозорості (Пі), характеризує рівень інформаційної прозорості суб'єкта владних повноважень та розраховується як середнє значення двох попередніх показників	74,67	74,80
Показник динаміки інформаційної прозорості (Пд), демонструє, чи змінився рівень інформаційної прозорості суб'єкта владних повноважень у звітному періоді в порівнянні з попереднім періодом та визначається як різниця між значеннями відповідних показників інформаційної прозорості	2,16	0,13
Коефіцієнт інформаційної доступності (Кід)		0,5

* розроблено на основі аналітичних довідок за результатами проведеного Держкомтелерадіо моніторингу інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади у другому півріччі 2018 р. Та першому півріччі 2019 р. [1, 2]

Як зазначається у річному звіті АМКУ за 2018 р., що були зроблені значні кроки у напрямку веб-порталу, а саме: розроблені ідентичні графічні матеріали спеціально під формат порталу, оновлено рубрики, що сприяло зручності пошуку, а також сприйняттю інформації. Але серед першочергових завдань щодо розвитку сайту стоять завдання підвищення якості інформаційного наповнення, зокрема у частині забезпечення інструментів аналізу даних, удосконалення архітектури та відкритості веб-порталу.

Для інформування громадськості по найбільш актуальним питанням захисту економічної конкуренції та функціонуванні окремих ринків АМКУ з червня 2016 р. випускає власний інформаційний продукт — електронний інформаційний дайджест, що виходить щоквартально. У 2018 р. був не лише вдосконалений його дизайн, а й докорінно була змінена форма подачі інформації, що сприяло його доступності сприйняття для пересічних громадян, на відміну від попередніх випусків, які були орієнтовані на спеціалістів у галузі конкурентного права. Протягом 2018 р. було розроблено понад 40 власних комунікаційних продуктів, як наслідок зросла кількість запитів громадськості до АМКУ [20].

Одним із вагомих напрямків механізму взаємодії АМКУ з громадськістю є проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи через засоби масової інформації, що сприяє інформуванню громадськості про діяльність відомства та його органів, а також формує в суспільстві проконкурентну свідомість. Активізація взаємодії АМКУ із ЗМІ сприяє збільшенню присутності Комітета у інформаційному просторі. Протягом 2018 р. надійшло 298 запитів від ЗМІ (з них інтернет-видання — 138, телеканали — 83, радіо — 21, друковані ЗМІ — 56), що на 56 запитів більше ніж у 2017 р. (найбільше зросла активність інтернет-видань — на 30 запитів більше).

Оцінюючи взаємодію органів Комітету із ЗМІ, слід зазначити, що АМКУ має високу динаміку згадувань та низьку негативну тональність згадувань у ЗМІ, що свідчить про високу довіру та позитивний імідж Комітету у інформаційному просторі (рис. 2.4).

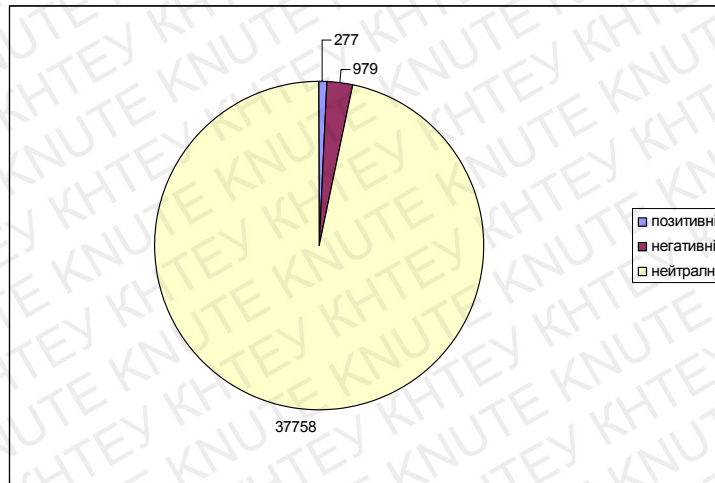

Рис. 2.4. Тональність згадувань АМКУ у традиційних ЗМІ, шт. [3].

Наявність такого спектру різних механізмів дає варіативність вибору найзручнішого механізму участі громадськості у взаємодії з органами АМКУ, в тому числі, електронної участі. Частина з цих механізмів має визначені процедури, що полегшує їхнє використання. До переваг наявного спектру механізмів громадської участі можна віднести також те, що процедура більшості з них передбачає зобов'язання розгляду органами АМКУ і надання мотивованої відповіді, а також висвітлення процесу розгляду на офіційних сайтах і в комунальних ЗМІ.

2.3. Стратегічні напрями оптимізації взаємодії АМКУ з громадськістю

В сучасних умовах суспільного розвитку та оптимізації систем державного управління стратегічним напрямом стає розвиток системи взаємодії органів державної влади з громадськістю та інститутами громадянського суспільства. На сьогодні вже існує чимало ініціатив та практик державних органів, органів місцевого самоврядування в Україні

щодо належної взаємодії з громадськістю. Існуючі правові механізми часто фіксують недосконалість тих чи інших форм, методів таких взаємодій. А сама тема взаємодії влади з громадськістю більше переміщається в PR-стратегії.

Як зазначено в Національній стратегії сприяння розвитку громадянського до функцій організації громадянського суспільства відносяться здійснення громадського представництва, громадського контролю і моніторингу дій органів державної влади, місцевого самоврядування [27].

В цьому документі до основних проблем розвитку громадянського суспільства в Україні зазначені: відсутність ефективного громадського контролю за діяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування; недостатня практика залучення громадськості до формування та реалізації державної політики і вирішення питань місцевого значення; потенціал організацій громадянського суспільства не повною мірою використовується органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування; відсутність єдиної державної інформаційно-просвітницької політики у сфері сприяння розвитку громадянського суспільства та тощо [27].

З метою вирішення цих проблем в результаті дослідження ми визначили такі рівні взаємодії органу державної влади з громадськістю:

— інформування — односторонні відносини, під час яких орган виконавчої влади надає інформацію громадськості про свої рішення, ініціативи та дії. Ці відносини в контексті доступу до публічної інформації передбачають надання інформації за ініціативи органу влади, так і надання її за вимогою громадськості;

— консультації — двостороння комунікація, за допомогою якої орган виконавчої влади оприлюднює свої проекти рішень для отримання коментарів, зауважень, пропозицій від громадськості, або проводить

консультації з громадськістю відносно ходу реалізації рішень, політик, які вже впроваджуються, або впровадження яких завершилося.

— участь громадськості у процесах розробки та реалізації державної політики — орган виконавчої влади залучає представників громадськості до різноманітних робочих груп, експертних рад тощо в процесі розробки конкретних проектів, рішень та політик. Представники громадськості стають повноправними співучасниками цих процесів;

— партнерство — рівень взаємодії, коли орган виконавчої влади та громадськість через свої об'єднання здійснюють взаємний обмін різного роду ресурсами (наприклад, залучення громадських об'єднань до надання певного виду послуг на замовлення органів виконавчої влади, надання громадськими об'єднаннями допомоги в підготовці та проведенні заходів органами виконавчої влади, надання органами виконавчої влади грантів на впровадження ініціатив громадськості тощо) [13, с. 7-8].

Ефективна взаємодія інститутів громадянського суспільства з органами Антимонопольного комітету України є невід'ємною складовою успішної реалізації конкурентної політики з метою захисту економічної конкуренції та інтересів споживачів. Відомство проводить значну роботу щодо розвитку системи комунікацій з громадськістю, вдосконалюючи форми взаємодії, сприяючи залученню більшої кількості громадян до проблем функціонування та розвитку конкурентних відносин в Україні. Але разом з тим, процес розбудови громадянського суспільства гостро ставить питання щодо оптимізації механізму взаємодії АМКУ з громадськістю.

В процесі дослідження ми виділили такі стратегічні напрями розвитку яких буде сприяти оптимізації взаємодії АМКУ з громадськістю:

- партнерські відносини між органами АМКУ і громадським сектором;
- формування діалогу між АМКУ і громадськістю;
- громадський контроль за діяльністю органів АМКУ;
- система громадського моніторингу діяльності органів АМКУ.

Партнерство — це найцивілізованіша підсистема суспільних відносин, яка базується на принципах, коли в процесі переговорів досягається консенсус і укладається відповідна угода. Інституціоналізація партнерства відбувається завдяки створенню чи розвитку відносин з певними організаціями, органами відповідних рівнів, головною метою яких є організація взаємодії сторін партнерства. В основу партнерства покладені такі принципи: законність, добровільність, рівноправність, паритетність представництва, пріоритетність примирювальних процедур, взаємоповага, відповідальність сторін [4, с. 306]. Перед АМКУ в рамках розвитку партнерських відносин з громадським сектором стоять наступні завдання — якомога ширше долучати представників громадськості та інститутів громадянського суспільства до проблем розробки, формування та реалізації конкурентної політики на державному, галузевому (міжгалузевому) і територіальному рівнях. Для вдосконалення партнерських відносин між АМКУ та громадськістю необхідно не лише враховувати зауваження, рекомендації та побажання у законодавчо-нормативній роботі АМКУ, а й вести роз'яснювальну роботу у випадку їх відхилення через безпосередню відповідь, проведення тренінгів, семінарів, круглих столів, конференцій. Активізувати роботу Громадської ради при АМКУ, робочих груп з залученням експертів практиків і науковців.

Проблеми, які стоять на заваді розвитку партнерської форми взаємодії носять здебільшого загальний характер, який екстраполюється також на взаємодію АМКУ з громадським сектором. До таких проблем можна віднести: відсутність прозорих і реалістичних стратегічних орієнтирів перетворень у країні; недостатній рівень інформованості кожного з чотирьох секторів (влада, підприємці, громадські організації, пересічні громадяни) про можливості, сильні та слабкі сторони і проблеми один одного; взаємна недовіра, упередженість оцінок (часто в поєднанні з неадекватною самооцінкою). У кожного сектору є своє слабе місце (закритість механізмів прийняття рішень і розподілу ресурсів у першому секторі, прагнення при

вирішенні будь-якого питання отримати прибуток у другому секторі, недостатньо високий рівень професіоналізму у третьому та четвертому), що перешкоджає партнерству; нерозвинутість нормативно-правового середовища, недотримання законів. Подолання зазначених перешкод та зміцнення інституту партнерства сприятиме швидшому та ефективнішому вирішенню багатьох проблем розвитку цивілізованого конкурентного середовища.

Формування діалогу між владою та громадськістю починається з практичної реалізації громадянами України наданого їм Конституцією України права вносити в органи державної влади та місцевого самоврядування пропозиції про удосконалення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів [44].

Механізм та засоби діалогу між АМКУ та громадським сектором ілюструє рис. 3.1

Рис. 3.1. Схема забезпечення реалізації конституційного права громадян (групи громадян) на звернення до органів АМКУ

Реалізація завдань розбудови демократичного суспільства в Україні неможлива без системного діалогу влади не тільки з окремими громадянами, але на вищих за складністю рівнях взаємодії з інститутами громадянського суспільства. До них належать різні громадські організації та об'єднання,

релігійні організації, профспілки та політичні партії і рухи, які не входять до законодавчого органу влади.

Інститути громадянського суспільства мають:

- брати участь в процесі розробки конкурентної політики;
- брати участь у формуванні та застосуванні механізмів громадського контролю функціонування і діяльності органів АМКУ та його територіальних відділень;
- бути активними та ініціативними учасниками громадського життя суспільства.

Саме тому на основі системного підходу та шляхом реалізації принципів відкритості, прозорості і партнерства необхідно запровадити практику укладання двосторонніх договорів між АМКУ та інститутами громадянського суспільства і встановити громадський контроль. Це стане можливим у разі досягнення компромісу влади та інститутів громадянського суспільства щодо бачення цілісного, комплексного підходу до формування реальних послідовних кроків в цьому напрямі.

Історія суспільного розвитку свідчить, що необхідною умовою демократичного поступу є взаємна відповідальність і взаємний контроль громадян і держави за станом дотримання основних прав і обов'язків. Необхідною складовою цього процесу є, з одного боку, готовність громадян використати власний потенціал на благо суспільства, з іншого — публічна відповідальність влади за свої дії.

Громадський контроль є технологією, яка вигідна як владі, так і громадянському суспільству так як вона сприяє підвищенню ефективності діяльності органів влади. Громадський контроль здійснюється для забезпечення прозорості та відкритості функціонування діяльності органів державної влади, тому демократична влада має сприяти забезпеченню оприлюднення моніторингових звітів та результатів громадської експертизи залученню широкого кола громадськості до аналізу та оцінки роботи органів влади [23, С. 114].

В процесі взаємодії органів АМКУ з громадськістю функціонує система громадського контролю. Для консолідації громадськості щодо захисту та підтримання економічної конкуренції, встановлення ефективного діалогу між громадськістю і владою на партнерських засадах, створення цивілізованих ринкових відносин в Україні зареєстровані та діють чисельні громадські об'єднання, які активно здійснюють громадський контроль антимонопольної діяльності. Зокрема, ГО «Міжнародний центр розвитку справедливої конкуренції», «Громадська ініціатива за економічну стабільність в Україні», «Всеукраїнська спілка молодих підприємців та бізнесменів» «Асоціація протидії недобросовісній конкуренції», Спілка захисту прав підприємців, Асоціація «Об'єднання операторів ринку нафтопродуктів України», Всеукраїнське об'єднання організацій роботодавців «Федерація роботодавців агропромислового комплексу та продовольства України», ГО «Фонд розвитку конкуренції», Асоціація «Нафтогазова Асоціація України», Київський національний торговельно-економічний університетом та ін. [18, 19, 20].

Ефективний та дієвий механізм участі громадян у формуванні та реалізації антимонопольної політики включає у себе декілька складових. Основними складовими є: громадська експертиза діяльності антимонопольних органів, громадські консультації, Громадська рада при АМКУ. Основною метою громадської експертизи є підвищення ефективності державної політики через урахування думки громадськості щодо проблем і причин, які їх породжують, а також шляхів їх вирішення.

Консультації з громадськістю є одним із найдієвіших способів реалізації конституційного права громадян на участь в управлінні державними справами. Надання можливості громадянам вільного доступу до інформації про діяльність органів АМКУ, сприяє забезпеченню гласності, відкритості та прозорості діяльності відомства. Практика проведення консультацій з громадськістю показує, що залучення громадян до обговорення механізмів реалізації конкурентної політики позитивно впливає

на якість рішень і є вигідним як для органів АМКУ, так і для громадськості [13, с. 39].

Консультації з громадськістю мають певні переваги. По-перше, дозволяють без додаткових витрат залучати громадських експертів до вирішення конкретної проблеми чи розробки рішення та сприяють підвищенню рівень довіри населення до органів влади. Також вони підвищують якість публічно-правових рішень з огляду на врахування потреб громадськості, дозволяють виявляти та усувати негативні наслідки публічно-правових рішень ще на стадії їх розробки через залучення до обговорення зацікавлених сторін, поділяють відповідальність за прийняті рішення та їх наслідки між органам влади та громадськістю, яка брала або через пасивність та неорганізованість не брала участі в консультаціях.

Не треба забувати про важливість після прийняття відповідних рішень, а саме при їх реалізації та при проведенні моніторингу. АМКУ має проводити різноманітні заходи з цього приводу: конференції, форуми та семінари з метою проінформувати та обговорити із громадськістю процес реалізації своєї політики, супроводжуючи їх опитуваннями та інтернет-дослідженнями [70, с. 10-15]

Помітна роль у здійсненні стратегії адвокатування конкуренції належить Громадській раді при Антимонопольному комітеті України. Громадська рада повинна бути органом, який би однаково захищав інтереси як державних, так і приватних комерційних структур у питаннях конкуренції. Обов'язково повинні враховуватися й інтереси споживачів. Громадська рада має висловлювати узагальнене ставлення громадськості щодо питань, які виникають у сфері конкуренції. Причому це повинна бути оцінка не з позиції державних органів, а насамперед з міркування бізнесової сфери та споживачів, як це здійснюється в європейських країнах. Тому, на нашу думку, в структурі Громадської ради необхідно щоб були представлені всі верстви суспільства: представники професійних об'єднань підприємців, вчені, журналісти, представники об'єднань споживачів тощо. Для цього

необхідно вдосконалити механізм формування Громадської ради. Вагомою проблемою функціонування громадських рад є відсутність законодавчої бази, що регулює їх діяльність, оскільки зараз вони діють на підставі різноманітних підзаконних нормативно-правових актів. Громадський контроль за антимонопольною діяльністю — це публічна перевірка громадянським суспільством діяльності антимонопольних органів на відповідність виконання закріплених за ними чинним законодавством завдань. Однак, щоб такий контроль був дійсно дієвим та ефективним вкрай важливим є закріплення на законодавчому рівні організаційно-правових засад його здійснення.

Вивчення громадської думки дає змогу налагоджувати ефективні зв'язки з громадськістю. Взаємодія між інститутами громадянського суспільства та органами АМКУ представляє собою систему, що складається з багатьох форм, які взаємопереплітаються, але не завжди мають системний, цілеспрямований характер, що не дає змоги розробити систему послідовних заходів щодо її ефективного використання в управлінській діяльності органів відомства. Водночас динамізм соціальних, і особливо політичних, процесів створює досить неоднозначні ситуації, в яких важко приймати ефективні управлінські рішення [62, с. 192]. Тому виникає потреба в постійних потоках інформації про стан, проблеми та чинники адміністративного середовища. За цих умов зростає значення системи громадського моніторингу діяльності органів АМКУ. Під громадським моніторингом влади розуміється постійна, цілеспрямована та системна робота інститутів громадянського суспільства щодо забезпечення: організованого збирання та аналізу інформації про діяльність влади в конкретних галузях чи з виконання конкретних завдань; аналізу такої інформації та оприлюднення публічної громадської оцінки з цих проблем. Нині в Україні діють лише окремі елементи такого моніторингу. У контексті системного підходу громадський моніторинг влади включає такі складові, як інструментально-технологічну, організаційно-управлінську та фінансову; базується на територіальній мережі організацій та

формуванні проблемного поля з визначенням його індикаторів та показників. Так наприклад, останні декілька років доволі гострою є проблема пов'язана з моніторингом публічних закупівель зі сторони контролюючих органів. Серед основних проблем здійснення можна виділити: Вибірковість при проведенні моніторингу, довготривалі терміни розгляду звернень, загальна пасивність аудиторів при аналізі публічних закупівель тощо. Тому перед АМКУ стоїть завдання для оптимізації та активізації не лише механізму взаємодії з громадськістю, а й реалізації ефективності конкурентної політики сприяти здійсненню системного громадського моніторингу.

Нове адвокатування конкуренції в Україні має базуватися на усвідомленні владою та інститутами громадянського суспільства взаємної відповідальності перед громадянами своєї ролі для налагодження партнерства та щоденного виконання кожною стороною своїх завдань. Влада повинна взяти зобов'язання:

- надавати суспільству вчасну, точну та повну інформацію про законодавство, служби, послуги та ініціативи;
- пояснювати свою політику та рішення, інформувати суспільство про пріоритети для країни;
- забезпечувати відкритість, доступність та підзвітність громаді, якій вони покликані служити;
- консультиватися з громадськістю, враховувати інтереси та проблеми людей у процесі встановлення пріоритетів, планування програм та послуг, розвитку ініціатив;
- постійно підтримувати діалог з громадськістю, що є похідним від права громадян звертатися до державних органів і бути ним почутим, з метою дослідження, оцінки та урахування потреб громадян і їх очікувань для отримання найповнішої відповіді на них.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДВОКАТУВАННЯ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

3.1 Використання зарубіжного досвіду антимонопольних відомств з адвокатування конкуренції

Зарубіжні країни мають значний досвід впливу антимонопольних відомств на забезпечення економічної стабільності їх економік. В першу чергу це стосується адвокатування конкуренції.

Не тільки в Україні, а й усьому світі адвокатування конкуренції — порівняно нове явище в сфері конкурентної політики, яке виникло в кінці ХХ ст. і швидко набуло великої популярності, особливо серед антимонопольних відомств країн, які входять в спеціалізовані міжнародні організації, наприклад, в Міжнародну конкурентну мережу (ICN).

Варіанти здійснення адвокатування конкуренції залежать як від розуміння конкурентної політики, так і від її реалізації, включаючи структуру конкурентного законодавства і особливості механізму правозастосування в тій чи іншій країні.

Адвокатуванням конкуренції в США займається Федеральна торгова комісія (Federal Trade Commission, далі — FTC) і Антимонопольний відділ Міністерства юстиції [72]. У США адвокатування конкуренції є однією з трьох ключових місій Антимонопольного комітету Міністерства юстиції США, а саме: розробка та пропозиція законопроектів щодо антимонопольного законодавства та конкуренції в цілому, а також здійснення консультативної діяльності при належній необхідності у відповідних справах, які надходять від Конгресу чи інших відомств; консультування Президента, департаментів та інших органів виконавчої влади про конкурентну складову урядових заходів; підбір даних та підготовка звітів на вимогу Конгресу або міністра юстиції з метою підтримки і дотримання принципів конкуренції в рамках системи вільного підприємництва.

Практика застосування формальних і неформальних методів залучення антимонопольного органу в адвокатування конкуренції успішно реалізується антимонопольними відомствами США. Під керівництвом Американського Антимонопольного Інституту (American Antitrust Institute) протягом останніх років регулярно випускається бюлетень (White Papers) з питань конкурентної політики та захисту конкуренції, де розбираються багато спірних ситуації і наочно ілюструються як норми конкурентної поведінки, так і вузькі місця, пов'язані з можливими антимонопольними порушеннями. Дана практика дозволяє безперервно підтримувати рівень обговорення і обізнаності зацікавлених сторін на належному рівні і не випускати з поля зору потенційні ризики порушень в області конкурентного права.

Керівник Міжнародного відділення федерального антимонопольного органу ФРН Андреас Мундт вважає, що найважливішими умовами для успішної реалізації функції по адвокатування конкуренції, здійснюваної його відомством, є:

1. Постійне застосування конкурентного законодавства. Привернення уваги суспільства до конкретних справ, які перебувають у провадженні конкурентного органу є найкращим способом просування принципів конкуренції. Це пов'язано з тим, що громадяни при цьому починають усвідомлювати, що конкуренція — це не абстрактна концепція і, що завдяки застосуванню конкурентного законодавства вони отримують конкретні вигоди.

2. Активне використання антимонопольним органом інструментів гласності і публічності: керівник антимонопольного органу бере активну участь в конференціях, де виступає з доповідями, дає інтерв'ю, організовує і проводить прес-конференції; антимонопольним органом проводиться Щорічна міжнародна конференція з питань конкуренції; антимонопольним органом щорічно проводиться «Конференція професіоналів» за участю

університетських професорів і суддів, на якій розглядаються специфічні правові питання конкуренції.

3. Активна участь у законотворчій діяльності.

В ПАР адвокатування конкуренції входить у функціонал Комісії з питань конкуренції (The Competition Commission, далі — Комісія) та визнано однією з провідних цілей Комісії [75]. В Комісії існує Відділ по адвокатуванню та зовнішніх зв'язках (The Advocacy and Stakeholder Division, ASR), який займається добровільним дотриманням закону про конкуренцію, інформує про здійснювану конкурентну політику і законодавство, займається питаннями взаємодії з внутрішніми і зовнішніми стейкхолдерами в державних і приватних секторах, а також надає інформацію про поточні рішеннях і діяльність Комісії.

При цьому слід зазначити, що для всіх проектів з адвокатування конкуренції в ПАР характерна чітко визначена часова шкала. Крім того, їх ефективність оцінюється за бюджетом, реальними змінами і за критерієм дотримання відведеного для виконання часу. Важливо відмітити, що Комісією здійснюється довгострокове планування адвокатування конкуренції.

Представляє певний інтерес узагальнення інструментів впливу адвокатування конкуренції на різні цільові групи у США, Мексиці та ПАР, здійснене Клименко В. та Лозовою Г. (табл. 3.1).

В Японії адвокатуванням конкуренції займається Комітет зі справедливої торгівлі (Japanese Fair Trade Commission, далі — JFTC). Адвокатування конкуренції в розумінні японських антимонопольних органів має відповідати наступному: здійснюється органами, відповідальними за конкурентну політику; забезпечує просування і розвиток конкурентного середовища для здійснення економічної діяльності; є альтернативою антимонопольному правозастосуванню; здійснюється за допомогою взаємодії антимонопольних органів з іншими державними організаціями; забезпечує інформування громадськості про переваги конкуренції [73].

Прогресивний міжнародний досвід в сфері адвокатування конкуренції розглянутий в таблиці 3.1 (див. Додаток А)[7]

В Іспанії адвокатуванням конкуренції займається незалежний регулятивний орган — Національна комісія з ринків та конкуренції (La Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia, далі — CNMC). Мета діяльності CNMC полягає в забезпеченні ефективної конкуренції на всіх ринках Іспанії. Комісія пояснює необхідність адвокатування конкуренції на прикладі стратегії «батога і пряника», а саме — за допомогою неможливості постійного застосування примусу як ефективного інструменту для усунення провалів ринку [74].

Головна мета адвокатування конкуренції в Іспанії полягає в прямому просуванні конкурентної політики при прийнятті законів. На другому плані — інформування громадськості про переваги конкуренції, поширення ідей конкуренції серед різних груп стейкхолдерів. При цьому виділяються два типи інструментів адвокатування конкуренції — неформальні і формальні, які включають в себе аналітичні записки Департаменту адвокатування (через неформальні канали зв'язку), відповіді на пропозиції про законопроекти (ex ante оцінка регулюючого впливу на ринки), звіти про торговельні позиціях (ex post оцінка регулюючого впливу), дослідження ринків і секторів економіки (оцінка ситуації, яка склалася в проекції на дотримання принципів конкуренції), вказівки та рекомендації (націлені на підвищення інформованості громадськості, які включають в себе освітні програми і т.д.).

В цілому можна помітити загальні характеристики адвокатування конкуренції в розглянутих розвинених країнах:

- виконання антимонопольним органом оцінки регулюючого впливу;
- звернення до відповідних юрисдикцій з наданням рекомендацій щодо тих чи інших законів, які шкодять або підривають ефективну конкуренцію;
- інформування ключових груп контрагентів щодо переваг конкуренції на різних ринках.

Що стосується відмінностей, то вони яскраво виражені в Японії, де адвокатування конкуренції розглядається не як додаток до примусу, а як

альтернатива. Також варто відзначити досвід Іспанії, де адвокатування конкуренції розглядається як інструмент для врахування інтересів конкурентної політики, при прийнятті різних законопроектів. Також в Іспанії крім проведення ринкових досліджень, є тенденції до проведення *ex ante* та *ex post* оцінки регулюючого впливу, хоча цей напрям потребує подальшого розвитку.

У Бразилії, після вступу в силу закону від 2012 р. про реструктуризацію органів виконавчої влади, які відповідають за проведення конкурентної та антимонопольної політики, відповідальним за адвокатування конкуренції стала Адміністративна рада з економічної оборони (Administrative Council for Economic Defense, далі — CADE). Серед діапазону ініціатив, прийнятих уповноваженими органами, особливо виділяється загальна тенденція просування конкурентної культури за допомогою проведення дня антимонопольного примусу на національному рівні, активне проведення роз'яснювальних семінарів, публікація брошур і журналів для різних груп стейкхолдерів, створення інформаційної служби для громадян Бразилії [71].

Важливою є ініціатива досудових засідань при CADE, яка, згідно зі звітами бразильських антимонопольних структур, сприяє зміцненню антимонопольних ініціатив і реалізації конкурентної політики. Особливо слід відзначити адвокатування конкуренції в розрізі сповідуваних цінностей — активна політика CADE по відношенню до дітей, впровадження і поширення освітньої програми з перспективою працевлаштування, публікація книг і коміксів. Також практика адвокатування конкуренції в Бразилії цікава активною взаємодією антимонопольних структур з іншими органами державної влади, націлена на більш доскональне вивчення поведінки фірм в різних економічних галузях.

Судячи з доповіді заступника директора Антимонопольного бюро при Міністерстві торгівлі КНР Мьяо Сунь на Азіатському Форумі з питань конкуренції 2011 р., в китайському досвіді адвокатування конкуренції

виділені чотири цільові групи, щодо яких здійснюється адвокатування конкуренції [26]:

1. Органи влади:

- 1) проведення тренінгів для представників органів влади, які відповідають за прийняття рішень;
- 2) проведення Щорічного засідання Антимонопольного комітету (на рівні міністерств);
- 3) співпраця з представниками із зовнішніх зв'язків різних органів державної влади, які здійснюють антимонопольний контроль;
- 4) щорічні засідання Антимонопольного бюро і місцевих сторін;
- 5) проведення тренінгів для місцевої влади як мінімум 4 рази на рік;
- 6) дослідження адвокатування конкуренції в контексті зарубіжного досвіду;
- 7) проведення й участь тижневої сесії з питань конкурентної політики за участю ЄС (EU — China Competition Policy Week);
- 8) обговорення заходів, які вживаються в рамках використовуваної конкурентної політики.

2. Підприємства та промислові асоціації:

- 1) проведення тренінгів для генеральних директорів підприємств, а також штатних фахівців найбільших державних підприємств;
- 2) проведення тренінгів для приватних підприємств;
- 3) тижнева сесія з питань конкурентної політики (EU — China Competition Policy Week);
- 4) консультації в процесі розслідування справ (які порушують антимонопольний закон);

3. Освітні установи і дослідні центри:

- 1) проведення освітніх лекцій для студентів;
- 2) проведення наукових досліджень щодо закону і правозастосування;

4. Громадськість:

- 1) публікація стендових доповідей та ознайомчих книг;

2) розкриття інформації щодо рішень, винесених судом (у справах, які порушують норми антимонопольного законодавства);

3) прес-релізи.

Позитивний досвід адвокатування конкуренції має Республіка Польща, в якій адвокатування є невід'ємною частиною ефективної конкурентної політики, що проводиться в країні оскільки відновлює механізми, які дозволяють ринковій економіці функціонувати без спотворень, а також впливає на вдосконалення функціонування і оптимальну відповідність потреб ринку зниженню цін. Крім того, адвокатування конкуренції в Польщі забезпечує лібералізацію різних секторів, стимулює конкурентні ринки, розподіляє відповідні позиції серед всіх учасників ринку.

Антимонопольна служба Республіки Польща бере участь в роботі Європейського Комітету Ради Міністрів і Постійного Комітету Ради Міністрів, проводяться консультації з відповідними приватними і громадськими організаціями (спільнотами підприємців і споживачів), роз'яснення питань конкуренції, забезпечення взаємодії з некомерційними асоціаціями, запобігання незаконним діям, постійно йде роз'яснення конкурентного регулювання. Основними напрямками просвітницької компанії в Польщі є:

- публікації («Конкуренція кожен день», бюлетень);
- ТВ-програми { «Споживач в світі конкуренції»};
- конференції, семінари: «Програма пом'якшення», «Державна допомога», «Приватне правозастосування» Міжнародний Форум по конкуренції, «Зловживання домінуючим становищем» і «Нові технології»;
- статті в газетах, журналах («Конкуренція: що вона означає для споживачів»);
- навчання студентів етики ведення бізнесу — корпоративна відповідальність перед суспільством;
- програми на радіо;
- нагороди за найкращі статті з питань захисту конкуренції;

— премія «Libertas et Auxilium».

В останні роки все більше зарубіжних антимонопольних відомств проголошують свою прихильність політиці комплаєнс і оголошують про готовність заохочувати компанії, які впроваджують антимонопольний комплаєнс в своїй діяльності. Питання про можливість зниження штрафу за антимонопольне правопорушення для компаній, які мають ефективні програми комплаєнс, також є дискусійним, проте, все більше антимонопольних відомств схиляються від позиції настороженого ігнорування до все більш активного заохочення програм комплаєнс з боку держави.

Заходи, які вживаються державними органами для стимулювання комплаєнс, а разом з ними і самі підходи держав до даного питання поділяються на дві великі групи, або на два рівня. По-перше, багато держав вибирають шлях інформаційної взаємодії з господарюючими суб'єктами (проведення семінарів і публікацію роз'яснень, розробка модельної програми комплаєнс для бізнесу і т.п.), але при цьому виключають можливість застосування формальних заходів зниження відповідальності для компаній, які мають комплаєнс-програми (Європейський Союз, Індія, Нідерланди, Японія та ін.). По-друге, є приклади держав, які публічно оголошують про готовність знижувати розміри штрафів для компаній, які імплементували ефективну програму комплаєнс, розглядають цей факт як пом'якшувальний провину компанії і навіть у виняткових випадках готові звільнити такі компанії від відповідальності за порушення антимонопольних правил (Австралія, Великобританія, Ізраїль, Італія, Канада, Республіка Корея і ін.). Кількість держав, які обрали другий підхід, зростає.

Лише в незначній кількості юрисдикцій можливість зниження відповідальності для компаній, які впровадили ефективну програму комплаєнс, прямо передбачена в законі. Однак даний факт не є перешкодою для антимонопольних відомств. Багато з них обмежуються власним

роз'яснювальним документом, в якому описують свої майбутні підходи до оцінки програм комплаєнс при залученні компаній до відповідальності за скоєні правопорушення (Австралія, Великобританія, Італія, Канада, Франція та ін.).

На практиці підходи державних антимонопольних відомств до заохочення програм комплаєнс відрізняються в різних юрисдикціях. Набір таких заходів може включати:

- проведення антимонопольним відомством семінарів і публікацію роз'яснень з питань комплаєнс;
- розробку модельної програми комплаєнс для бізнесу;
- сертифікація розроблених компаніями програм комплаєнс;
- видача розпоряджень про впровадження комплаєнс-програми для порушників;
- закріплення факту наявності ефективної комплаєнс-програми як обставини, яка пом'якшує відповідальність;
- зменшення штрафів за порушення антимонопольного законодавства;
- у виняткових випадках — звільнення компаній від відповідальності за порушення антимонопольних норм.

Українському регулятору і, можливо, законодавцю тільки належить вирішити, якою мірою і якими способами держава готова підтримувати компанії, які добровільно впроваджують програми комплаєнс. Хочеться сподіватися, що всі ті дискусії навколо антимонопольного комплаєнс, які йдуть останнім часом в професійному середовищі, не залишаться без практичного ефекту.

3.2. Шляхи розвитку організаційно-правового забезпечення взаємодії АМКУ з громадськістю

З метою консолідації громадськості щодо захисту та підтримання економічної конкуренції, встановлення ефективного діалогу між

громадськістю і владою на партнерських засадах, створення цивілізованих ринкових відносин в Україні зареєстровані та діють чисельні громадські об'єднання, які активно здійснюють громадський контроль антимонопольної діяльності. У таблиці 3.2 наведені інструменти адвокатування конкуренції.

Таблиця 3.2

Удосконалення інструментів адвокатування конкуренції

Інструменти	Вплив інструментів	Форми діяльності з адвокатуванням
Стимулюючі	Сприяння розвитку конкуренції, шляхом використання системи позитивних стимулюючих заходів	Проведення робочих зустрічей. Обговорення проблемних питань із саморегульованими організаціями
Профілактично-превентивні	Інформування, роз'яснення суб'єктам господарювання зрозумілих та прозорих правил поведінки на товарних ринках, адвокатування конкуренції	Безоплатна правова допомога Інформаційний дайджест АМКУ Гаряча телефонна лінія

Створення умов для розвитку добросовісної конкуренції є найважливішим завданням держави, тому пропаганда переваг економічної конкуренції, зокрема її адвокатування, є для АМКУ одним з основних напрямків діяльності і має набути подальшого розвитку.

АМКУ має зосередити увагу на вирішенні таких завдань щодо адвокатування конкуренції:

- вплив на законотворчий процес з метою підтримки і захисту добросовісної конкуренції;
- вдосконалення норм чинного конкурентного законодавства шляхом їх систематизації та уніфікації;
- систематизація та уніфікація практики застосування конкурентними відомствами та судами норм конкурентного законодавства з метою

вироблення найбільш збалансованих підходів до попередження фактів недобросовісної конкуренції в господарській діяльності і формування добрих

і чесних звичаїв у господарській діяльності з метою вдосконалення порядку виявлення та припинення фактів недобросовісної конкуренції;

— встановлення діалогу антимонопольних органів з державними і місцевими органами влади, відповідальними за формування та здійснення регуляторної політики з метою мінімізації обмежувального впливу на конкуренцію, заходів регулювання діяльності економічних операторів ринку, які розробляються або застосовуються;

— підвищення усвідомлення всіма верствами суспільства значення добросовісної конкуренції і можливих втрат, які понесуть споживачі і економіка в цілому, в результаті її обмеження;

— інформування вітчизняних і іноземних компаній про існуючі правила регулювання конкурентних відносин на ринку з метою прогнозування економічної діяльності та підвищення привабливості української економіки;

— роз'яснення норм конкурентного законодавства, забезпечення доступності інформації з питання обмежень, які містяться в ньому, і вимог, які пред'являє конкурентне законодавство до суб'єктів господарювання в тих чи інших випадках.

Пріоритетом розвитку функцій АМКУ слід вважати також розвиток інститутів роз'яснень і рекомендацій («guidelines») по застосуванню антимонопольного законодавства з метою підвищення обґрунтованості прийнятих рішень і забезпечення однаковості в правозастосуванні, враховуючи, що несхвалення з боку бізнесу викликає відсутність чітких і ясних роз'яснень з питання застосування законів і підзаконних актів.

Крім того, важливість розробки рекомендацій зумовлена необхідністю уникнення випадків використання центральним і територіальними антимонопольними органами протилежних підходів до застосування та трактування антимонопольного законодавства.

У зв'язку з цим актуальною стає розробка з участю експертів від бізнесу роз'яснень і рекомендацій з найбільш важливих питань.

Їх впровадження дозволить виключити різні підходи між центральним і територіальними антимонопольними органами, а також всередині центрального апарату між структурними підрозділами.

У таблиці 3.2. показано можливості удосконалення інструментів адвокатування конкуренції у контексті нових форм діяльності антимонопольних відомств. На нашу думку, найбільш затребуваним в даний час є такі рекомендації:

— рекомендації щодо визначення розміру заподіяної шкоди (збитків) або отриманого доходу при встановленні порушення антимонопольного законодавства;

— рекомендації до змісту «торгових політик» найбільших компаній (в тому числі з метою недопущення їх використання для координації економічної діяльності та узгоджених дій);

— роз'яснення щодо недобросовісної конкуренції в рекламі і в сфері використання доменних імен, порушення прав на товарні знаки, застосування європейської практики (Паризької конвенції) щодо недобросовісної конкуренції при використанні господарюючим суб'єктом схожого товарного знака та кольору для реклами і просування своїх товарів або послуг;

— рекомендації про методи селективної дистрибуції.

Наступним пріоритетом розвитку організаційно-правового забезпечення взаємодії АМКУ з громадськістю має бути тісна співпраця з громадською радою при антимонопольному відомстві. При цьому громадська рада суттєву увагу має приділити оцінці регулюючого впливу проектів нормативних правових актів з метою:

— визначення і оцінки можливих позитивних і негативних наслідків прийняття проекту акта на основі аналізу проблеми, мети її регулювання і можливих способів вирішення;

— виявлення в проекті акта положень, які вводять надлишкові обов'язки, заборони і обмеження для фізичних та юридичних осіб у сфері підприємницької та іншої економічної діяльності або сприяють їх введенню;

— виявлення в проекті акта положень, що сприяють виникненню необґрунтованих витрат фізичних і юридичних осіб у сфері підприємницької та іншої економічної діяльності, а також бюджетів усіх рівнів бюджетної системи України.

В ході оцінки регулюючого впливу проектів нормативних правових актів вирішується така важлива задача, як оцінка впливу регулювання на діловий клімат та інвестиційну привабливість країни або регіону, конкуренцію і структуру ринків.

Слід зазначити, що крім оцінки проектів нормативних правових актів в важливою є експертиза вже діючих нормативних правових актів, яка також вирішує завдання оцінки регулюючого впливу.

Крім того, громадська рада повинна займатись оцінюванням регулюючого впливу на розвиток конкуренції при розробці технічних регламентів. Раціонально включати вимоги захисту і розвитку конкуренції в усі технічні регламенти, а також в інші акти, які розробляються і затверджуються при здійсненні технічного регулювання відповідно до законодавства про технічне регулювання.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження виявлено, що адвокатування конкуренції є важливим напрямком роботи АМКУ в системі державного антимонопольного регулювання та розвитку конкурентних відносин.

У першому розділі було проведено дослідження теоретичних засад адвокатування конкуренції, що дозволило з'ясувати, що адвокатування конкуренції здійснюється через комплекс пропагандистських заходів з інформування суб'єктів ринку про їхні права та обов'язки перед суспільством і ринком. У процесі розбудови громадянського суспільства саме заходи не примусового, а превентивного характеру з широким залученням всіх верств громадськості набувають все більшої актуальності. Саме ці процеси стає можливо реалізувати через адвокатування конкуренції.

Хоча це і відносно нова форма діяльності АМКУ, але вона вже має сформоване інституційне забезпечення. Суб'єктами адвокатування конкуренції є: у частині здійснення оцінки впливу дій державних органів на конкуренцію — АМКУ, Державна регуляторна служба. Стосовно інституцій які приймають участь у реалізації заходів спрямованих на адвокатування конкуренції в ході дослідження виділені: АМКУ, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство юстиції, Міністерство інформаційної політики, міністерства, що здійснюють державне регулювання та управління в окремих галузях національної економіки, органи-регулятори ринків природних монополій, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадськість та ЗМІ.

Інструменти реалізації даного напрямку діяльності антимонопольних органів спрямовані на усвідомлення органами державної влади, суб'єктами господарювання, в тому числі юридичними особами та індивідуальними підприємцями, а також громадянським суспільством, вигод самої конкуренції. У роботі доведено, що адвокатування конкуренції має суттєві переваги як спосіб привернути увагу широкого кола учасників ринку до існуючих обмежень конкуренції та їх причин. Таким чином, для реалізації

ефективного механізму адвокатування конкуренції АМКУ необхідно залучати не лише свої органи, а й недержавні організації: юридичні компанії, галузеві об'єднання підприємців, громадські організації.

При дослідженні другого розділу, а саме механізму та форм адвокатування конкуренції в діяльності АМКУ за результатами проведеного аналізу розвитку форм адвокатування конкуренції з'ясовано, що основними формами адвокатування конкуренції АМКУ є: виступи у ЗМІ з питань роз'яснення норм законодавства про захист економічної конкуренції та практики його застосування, сучасних завдань антимонопольно-конкурентної політики в Україні та шляхів їх вирішення; спілкуванню з аудиторією через електронні ЗМІ; оприлюднення на офіційному веб-сайті Комітету, Інтернет-виданнях та друкованих ЗМІ інформаційних повідомлень про рішення та діяльність Комітету, статей, інтерв'ю; виступи керівників АМКУ на радіо та телебаченні та ін.; участь у конференціях, відеоконференціях, круглих столах, брифінгах, прямих телефонних лініях та інших публічних заходах; відповіді на запити громадян, консультації; спільні наради за участі громадських об'єднань, громадських організацій, представників бізнесу та ЗМІ; зустрічі з місцевими підприємцями та представниками органів місцевого самоврядування і виконавчої влади; робота Громадської ради при АМКУ; проведення Днів відкритих дверей; проведення прямих «гарячих» ліній за участю державних уповноважених та керівників структурних підрозділів із розміщенням на офіційному веб-порталі Комітету інформації за результатами звернень; підписання угод та меморандумів між АМКУ та громадськими і професійними об'єднаннями, науковим середовищем.

У процесі дослідження нами виявлено, що АМКУ проводиться активна робота щодо адвокатування конкуренції включаючи не лише традиційні форми взаємодії (публікації інформації у ЗМІ, на сайті, проведенні консультацій, конференцій, форумів, брифінгів, круглих столів, спільних нарад, зустрічей з громадськістю), а особливого розвитку отримують інтерактивні форми взаємодії, що сприяє оперативності комунікації. Також

для розвитку діалогової комунікації АМКУ залучає на постійній основі до співпраці шляхом підписання як підписання угод та меморандумів між АМКУ та громадськими і професійними об'єднаннями, науковим середовищем, що сприяє більш ґрунтовному та всебічному врахуванню позиції громадськості. Окремо слід відзначити створення та роботу Громадської ради при АМКУ, що максимально сприяє розвитку дієвого багатостороннього діалогу АМКУ з громадськістю в контексті адвокатування конкуренції. При оцінці рівня та ефективності механізму взаємодії АМКУ з громадськістю у контексті адвокатування конкуренції зазначено, що у 2018 р. збільшилася активність громадянського суспільства до роботи відомства у соціальній мережі, відбувається переорієнтація участі представників АМКУ від загальних заходів до спеціалізованих — робочі зустрічі, кругли столи та ін., розвивається конструктивний діалог з громадськістю через активізацію роботи Громадської ради при АМКУ.

Однак слід зазначити, що інформаційна діяльність органів влади потребує стратегічного планування і системного підходу, адже вона є важливим супровідником виконання відомствами своїх основних функцій. В процесі дослідження виділені наступні стратегічні напрями розвитку яких буде сприяти оптимізації взаємодії АМКУ з громадськістю: партнерські відносини між органами АМКУ і громадським сектором; формування діалогу між АМКУ і громадськістю; громадський контроль за діяльністю органів АМКУ; система громадського моніторингу діяльності органів АМКУ.

У третьому розділі при визначенні напрямків удосконалення адвокатування конкуренції в Україні у роботі проаналізований світовий досвід адвокатування конкуренції та зазначено, що пріоритетом розвитку функцій АМКУ слід вважати розвиток інститутів роз'яснень і рекомендацій по застосуванню антимонопольного законодавства з метою підвищення обґрунтованості прийнятих рішень і забезпечення однаковості в правозастосуванні, враховуючи, що несхвалення з боку бізнесу викликає відсутність чітких і ясних роз'яснень з питання застосування законів і

підзаконних актів. Нова концепція адвокатування конкуренції в Україні має базуватися на усвідомленні владою та інститутами громадянського суспільства взаємної відповідальності перед громадянами своєї ролі для налагодження партнерства та щоденного виконання кожною стороною своїх завдань.

При створенні умов для розвитку добросовісної конкуренції АМКУ має зосередити увагу на вирішенні таких завдань щодо адвокатування конкуренції:

— активізація розвитку діалогових комунікацій з громадськістю через розвиток інтерактивних комунікацій, в т.ч. соціальних мереж, продовжувати розвивати практику співпраці з професійними та суспільними об'єднаннями громадян через підписання меморандумів між органами АМКУ та цими об'єднаннями, активізувати роботу Громадської ради при АМКУ співпраця з якою повинна носити не формальний характер;

— встановлення діалогу антимонопольних органів з державними і місцевими органами влади, відповідальними за формування та здійснення регуляторної політики з метою мінімізації обмежувального впливу на конкуренцію, заходів регулювання діяльності економічних операторів ринку, які розробляються або застосовуються;

— підвищення усвідомлення всіма верствами суспільства значення добросовісної конкуренції і можливих втрат, які понесуть споживачі і економіка в цілому, в результаті її обмеження;

— інформування вітчизняних і іноземних компаній про існуючі правила регулювання конкурентних відносин на ринку з метою прогнозування економічної діяльності та підвищення привабливості української економіки;

— роз'яснення норм конкурентного законодавства, забезпечення доступності інформації з питання обмежень, які містяться в ньому, і вимог, які пред'являє конкурентне законодавство до суб'єктів господарювання в тих чи інших випадках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична довідка за результатами проведеного Держкомтелерадіо моніторингу інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади другому півріччі 2018 року. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=152815&cat_id=112507.
2. Аналітична довідка за результатами проведеного Держкомтелерадіо моніторингу інформаційного наповнення офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади у першому півріччі 2019 року. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=157241&cat_id=112507.
3. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства: Роз'яснення від 3 лютого 2011 р. // Міністерство юстиції України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0018323-11>.
4. Взаємодія органів державної влади та громадянського суспільства : навч. посіб. / за наук. ред. д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна, д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненко ; авт. кол. : Ю. П. Сурмін, А. М. Михненко, Т. П. Крушельницька та ін. К.: НАДУ, 2011. 388 с.
5. Гегель Г. В. Ф. Философия права / Г. В. Ф. Гегель; пер. с нем., ред. и сост.: Д. А. Керимов и В. С. Нерсеянц; авт. вступ. ст. и примечаний В.С. Нерсеянц. М.: Мысль, 1990. 524 с.
6. Господарський кодекс України.
URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. Гражданское общество, правовое государство и право ("Круглый стол" журналов "Государство и право" и "Вопросы философии"). Вопросы философии. 2002. С. 3—51.

8. Гураль П.Ф. Громадянське суспільство і держава в Україні: взаємодія і розвиток. Теорія та історія держави і права. Філософія права. Часопис Київського університету права. 2013. №3. С. 13—16.
9. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства: методичні рекомендації /Укр. Не залеж. центр політ. дослідж.: А.О. Красносільська та ін.—К.: Агентство «Україна». 2013. 180 с.
10. Державне антимонопольне регулювання: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.І. Боровик, О.В. Вертелева та ін.; за ред. В.Д. Лагутіна. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 480 с.
11. Дослідження механізмів залучення громадськості до процесу прийняття рішень Київською міською владою. URL: <https://dsk.kyivcity.gov.ua/files/2017/11/30/Doslidzhennya.pdf>.
12. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2003. 556 с.
13. Збірник звітів за результатами оцінки діяльності органів виконавчої влади за напрямком «взаємодія з громадськістю»: Збірка / Упоряд.: Любов Паливода. К.: [БФ «Творчий центр ТЦК»] Б 2018. 72 с.
14. Звіт Антимонопольного комітету України за 2011 рік. URL: <http://www.amc.gov.ua/control/main/uk/publish/article/89514>.
15. Звіт Антимонопольного комітету України за 2012 рік. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/doccatalog/list?currDir=97800>.
16. Звіт Антимонопольного комітету України за 2013 р. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=103172&schema=main>
17. Звіт Антимонопольного комітету України за 2015 рік. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=122547>.

18. Звіт Антимонопольного комітету України за 2016 рік URL:
<http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712>.
19. Звіт Антимонопольного комітету України за 2017 рік. URL:
<http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/140479>.
20. Звіт Антимонопольного комітету України за 2018 рік. URL:
<http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=148160&schema=main>.
21. Існуючі механізми співпраці органів державної влади з організаціями громадянського суспільства в контексті реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні 2016—2020. К.: Ваїте, 2016. 280 с. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/303331?download=true>.
22. Клименко В., Лозова Г. Світовий досвід адвокатування конкуренції: уроки для України // Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2013. Випуск 49. С. 209-217.
23. Ковтун М. Питання громадського контролю за формуванням та реалізацією антимонопольної політики /М.С. Ковтун //Форум права. 2015. № 4. С. 114—118. URL:
http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13030/1/Kovtun_114-118.pdf.
24. Колодій А. Громадянське суспільство та правова держава: проблеми і шляхи розбудови. Право України. 2010. № 7. С. 12—17.
25. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 11.06.2019 р.).
26. Матеріали Азіатського Форуму з питань конкуренції 2011 р. URL:
https://static1.squarespace.com/static/58b38cd75016e199ea8f8fd3/t/58fb2f486a49633370ade52d/1492856650357/13_Compensation+Advocacy.pdf.

27. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки. Указ Президента від 26.02.2016 р. № 68/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016#n25>.
28. Политология: Энциклопедический словарь / Общ. ред. и сост. Ю.И. Аверьянов. М.: Изд-во Моск. коммерч. ун-та, 1993. 431 с.
29. Положення про порядок погодження з органами Антимонопольного комітету України рішень органів влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування щодо демонополізації економіки, розвитку конкуренції та антимонопольного регулювання: Затверджено розпорядженням Антимонопольного комітету України від 1.04.1994 р. № 4-р. // Законодавство України про захист економічної конкуренції: Юрид. збірник. — К.: Фенікс, 2008. 496 с.
30. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 р. № 3659-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12>.
31. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 5.07.2012 р. № 5073-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>.
32. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 20 червня 2012 р. № 658: Постанова КМУ від 8.05.2019 р. № 388. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-20-cherwnya-2012-r-658>.
33. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996: Постанова КМУ від 24.04.2019 р. № 353. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-istopada-2010-r-996>
34. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19.04.2011 р. № 3236-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.

35. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. №4572-VI.
URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
36. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003р. №755-IV.
URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
37. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Указ Президента України від 31.07.2004 р. № 854/2004.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854/2004>.
38. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова КМУ від 3.11.2010 р. № 996.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF> (дата звернення 11.06.2019 р.).
39. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова КМУ від 3.11.2010 р. № 996.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.
40. Про затвердження плану заходів на 2018 рік щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки: Розпорядження КМУ від 10.05.2018 р. № 297-р.
URL:<https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-na-2018-rik-shodo-realizaciyi-nacionalnoyi-strategiyi-spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva-v-ukrayini-na-20162020-roki>.
41. Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи: Наказ Міністерства юстиції від 9.02.2016 р. № 359/5. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-16>.
42. Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими

спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка: Постанова КМУ від 12.10.2011 р. № 1049. [URL:https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/244618773](https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/244618773).

43. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210 // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 12. Ст. 64; 2005. № 26. С. 348.
44. Про звернення громадян: Закон України від 2.10.1996 р. № 393/96-ВР (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
45. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 1.12.1998 р. № 281-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14>.
46. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22.06.2012 р. №5026-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5026-17>.
47. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
48. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: Закон України від 16.12.1993 р. № 3721-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12>.
49. Про проект нової Конституції України: Постанова Верховної Ради України від 1 липня 1992 р. № 2525-XII. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2525-12](https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2525-12) (дата звернення 11.06.2019 р.).
50. Про професійних творчих працівників та творчі спілки: Закон України від 7.10.1997 р. № 554/97-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554/97-%D0%B2%D1%80>.
51. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999 г. №1045-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>.

52. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII. URL:[http:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12).
53. Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні: Указ Президента України від 26.02.2016 р. № 68/2016. URL:<https://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>.
54. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.
55. Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист: Закон України від 24.03.1998 р. № 203/98-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/98-%D0%B2%D1%80>.
56. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації: Указ Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/212/2012> (дата звернення 12.06.2019 р.).
57. Про схвалення Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства: Розпорядження КМУ від 21 листопада 2007 р. № 1035-р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1035-2007-%D1%80> (дата звернення 14.06.2019 р.).
58. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24.12.1993 р. № 3808-XII. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.
59. Річний звіт Антимонопольного комітету України. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/89512>.
60. Розпорядження АМКУ «Про затвердження Інструкції про порядок забезпечення доступу до публічної інформації в Антимонопольному

комітеті України», від 27.07.2011 р. № 406-р (zareestrovano v Min'юсті 16 серпня 2011 року за N 974/19712). URL: http://www.amc.gov.ua/amc/control/uk/publish/article?art_id=200404&cat_id=198310.

61. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Положення про Громадську раду при Антимонопольному комітеті України» від 28.12.2015 № 42-рп. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/151094>.
62. Романенко Є. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження /Державне управління та місцеве самоврядування, 2014, вип. 2(21). С. 190—201.
63. Рудич Ф.М. Громадянське суспільство в сучасній Україні: специфіка становлення, тенденції розвитку. К.: Парламент. вид-во, 2006. 412 с.
64. Соціальна робота в Україні : перші кроки / за ред. В. Полтавця. К. : Вид. дім "KM Academia", 2000. 233 с.
65. Суспільство та влада: механізми взаємодії : навч.-метод. матеріали для слухачів дисципліни “Механізми взаємодії суспільства і влади” / А.М. Михненко, С.О. Кравченко, І.В. Пантелейчук та ін. К.:НАДУ, 2013. 80 с.
66. Тацишин І.Б. Адміністративне право України: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2011. 307 с.
67. Управління у сфері економічної конкуренції: навч. посіб. у 2 т. Том 2 / В.Д. Лагутін, О.В. Вертелева, О.І. Міняйло та ін.; за ред. А.Г.Герасименко. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 352 с.
68. Халецький А.В. Зв'язки органів державної влади з громадськістю: інформаційна взаємодія. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» .2012. № 12. URL:<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=547>.

69. Цивільний кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
70. Code of good practice for civil participation in the decision-marketing process// Adopted by the Conference of INGOs of the Council of Europe at its meeting jy 1st Octouer 2009. URL: https://parlament.org.ua/upload/docs/Code_good_practice_en_1.pdf.
71. Офіційний сайт Administrative Council for Economic Defense. URL:<http://en.cade.gov.br/topics/about-us>.
72. Офіційний сайт Federal Trade Commission. URL:<https://www.ftc.gov/>.
73. Офіційний сайт Japan Fair Trade Commission. URL:<http://www.jftc.go.jp/en/cprc/katsudo/index.html>.
74. Офіційний сайт La Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia. URL:<https://www.cnmc.es>.
75. Офіційний сайт The Competition Commission. URL:<http://www.compcom.co.za>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методи і принципи адвокатування конкуренції (зарубіжний досвід)

Антимонопольне відомство	Принципи адвокатування конкуренції	Методи адвокатування конкуренції
Федеральна торговельна комісія США	Простота Лаконічність Доступність Цілеспрямованість	Бюлетень з питань конкурентної політики Інтерактивні ілюстративні відеоролики ВідеоБлог Соціальні мережі
Агенство добросовісної торгівлі Великобританії	Доступність Цілеспрямованість Прозорість	Соціальні мережі Керівництво по роботі Доступність інформації на сайті
Офіс із захисту конкуренції та споживачів	Простота Лаконічність Доступність	Гід для підприємств Гаряча лінія Інтерактивні ілюстративні відеоролики Соціальні мережі

Додаток Б

**Прогресивний міжнародний досвід в сфері адвокатування
конкуренції [7]**

Зацікавлені сторони	США	Мексика	ПАР
1	2	3	4
Споживачі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проведення опитувань щодо корисності записок Комісії через інтернет-сайт та поштою. 2. Організація навчальних програм. 3. Проведення конференцій та семінарів. 4. Видання звітів з аналізом проблем захисту прав споживачів. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звернення до Комісії щодо питань адвокатування конкуренції 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зустрічі із споживачами для обговорення нагальних питань. 2. Участь членів Комісії у конференціях із захисту прав споживачів. 3. Семінари та презентації з адвокатування для споживачів.
Уряд	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проведення конференцій та семінарів. 2. Подання записок федеральним і державним органами. 3. Складання звітів за проблемними питаннями. 4. Надання рекомендацій державним органам. 5. Зауваження щодо заходів з АК, спрямованих на врегулювання державних законодавчих пропозицій. 6. Міжнародне співробітництво (методичні рекомендації і технічні консультації урядам іноземних держав та міжнародним організаціям). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміни до Закону про конкуренцію, що прояснили процедури ФКК, надаючи їм більшу правову чіткість. 2. Консультації владним органам. 3. Дослідження з виявлення проблем АК методом «горизонтального сканування». 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Участь державних відомств, регулюючих органів, державних підприємств і громадських організацій у Третьюму відкритому галузевому консультативному форумі. 2. Презентації та семінари з питань фальсифікацій
Підприємці	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення доступних освітніх програм. 2. Проведення конференцій та семінарів. 3. Дослідження тенденцій розвитку конкурентного середовища. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Публікація звітів і методичних рекомендацій. 2. Видання «Висновків» для окремих секторів ринку. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Просвітницька діяльність для директорів компаній. 2. Презентації для малих та середніх підприємців. 3. Справи про фальсифікації на торгах у гірничій промисловості.

Продовження Додатку Б

Профспілки	<p>1. Дослідження для емпіричного розуміння галузевої практики.</p> <p>2. Проведення семінарів.</p>	<p>1. Дослідження для емпіричного розуміння галузевої практики.</p> <p>2. Проведення семінарів.</p>	<p>1. Семінари за участю провінційних та регіональних профспілок щодо процесу злиття та шляхів вирішення проблем, пов'язаних з конкуренцією.</p> <p>2. Залучення зацікавлених осіб до Федерації профспілок ПАР та Національної спілки металістів ПАР.</p>
------------	---	---	---